

Leidinyi išleistas

LR Sveikatos apsaugos ministerijos lėšomis.

Informaciją parengė

Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras.
Klaipėdos g. 11, Gargždai, II aukštas. Tel. 8-46 453754.
Faksas 8-46 470064. El. paštas info@visuomenessveikata.lt
www.visuomenessveikata.lt

RIETAVO SAVIVALDYBĖS MOKINIŲ GYVENSENA IR SVEIKATA 2014 m.

TURINYS

TYRIMO APRAŠYMAS	2
TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS	3
 1. Fizinis aktyvumas	3
 2. Mityba	5
 3. Žalingi įpročiai	11
 4. Lytinis gyvenimas	16
 5. Eismo sauga	18
 6. Sveikata	20
 7. Psichinė sveikata	25
IŠVADOS	31

TYRIMO APRAŠYMAS

Tarptautinis mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimos ir sveikatos tyrimas (angl. Health Behaviour in School-Aged Children – HBSC) pradėtas 1982 metais Anglijoje, Suomijoje, Norvegijoje ir Austrijoje. Tyrimų rezultatais greitai susidomėjo kitų šalių mokslininkai, medikai, pedagogai, tarptautinės organizacijos, todėl buvo nuspręsta tyrimus tęsti, kviečiant prie jų prisijungti ir kitas šalis. Lietuvos mastu mokyklose jau atliktos penkios tokios apklausos (1994, 1998, 2002, 2006, 2010 ir 2014 metais), kurios vykdytos kas ketveri metai. Pagrindinis tyrimo tikslas – geriau pažinti jaunų žmonių gyvenimo būdą, sveikatai įtakos turintį elgesį, atskleisti jo vystymosi šeimoje, mokykloje ir tarp bendraamžių dėsninumus.

Rietavo savivaldybėje mokinių gyvenimos ir sveikatos pirmas tyrimas vykdytas 2011 m. Antra apklausa mokyklose atlikta 2014 m., pritarus mokyklų administracijai, bei paaiškinus vaikams apie tyrimą, dalyvaujant klasės auklėtojai ir kitam atsakingam asmeniui buvo atlikta moksleivių apklausa raštu. Anketos buvo išdalintos visiems moksleiviams, kurie tyrimo dieną buvo mokykloje. Užpildžius anketą, moksleiviams buvo matuojamas ūgis, svoris. Matavimų duomenys buvo registruojami tam skirtame lape.

Tyrimo tikslas – įvertinti Rietavo savivaldybės mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimos ir elgsenos rizikos veiksnių paplitimą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti Rietavo savivaldybės mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimos ypatumus.
2. Įvertinti Rietavo savivaldybės mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimos ypatumus atsižvelgiant į lytį, amžių.
3. Palyginti 2014 m. Rietavo savivaldybės mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimos ir sveikatos tyrimo rezultatus su 2011 m. duomenimis.

TYRIMO KONTINGENTAS

Tyrimo objektu pasirinktos visų Rietavo savivaldybės mokyklų 5-tų, 7-tų bei 9-tų klasių mokiniai. Tiriamąją populiaciją sudarė visi minėtų klasių mokiniai, kurių amžius buvo 11, 13 arba 15 metų.

TYRIMO INSTRUMENTAS

Tyrimui naudotas Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakulteto Visuomenės sveikatos katedros mokslininkų sudarytas klausimynas. Parengiant klausimyną, atsižvelgta į tarptautinį (HBSC) klausimyną – anketą. Klausimyną sudaro sociodemografiniai klausimai, bei klausimai apie gyvenimą ir elgseną pagal sveikatos rodiklius (fizinio aktyvumo, mitybos įpročių, žalingų įpročių, eismo saugos, konfliktinių situacijų, suicidinio elgesio, lytiškumo, burnos higienos, regos, traumų). Anketą sudaro 35 uždari klausimai.

DUOMENŲ ANALIZĖS METODAI

Surinkti anketinės apklausos duomenys analizuoti „SPSS for Windows 17.0“ ir „MS Excel“ programomis. Skirtumas tarp grupių laikytas statistiškai patikimu, kai gauta p reikšmė buvo mažesnė nei 0,05 ($p < 0,05$).

RESPONDENTŲ SOCIALINĖS IR DEMOGRAFINĖS CHARAKTERISTIKOS

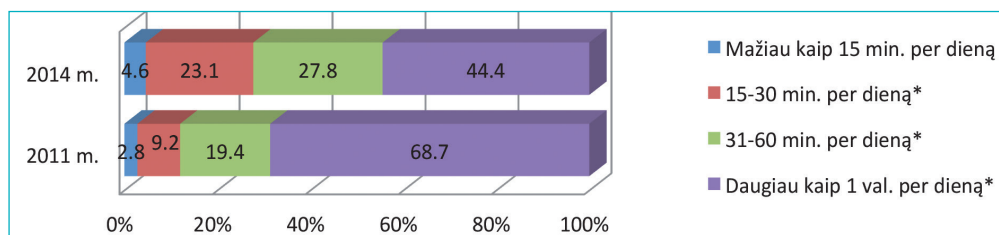
Buvo išdalinta 261 anкета, anketų grįžtamumas – 82,8 proc. (216). Didžioji apklaustųjų dalis buvo devintokai – 39,8 proc., penktokai sudarė – 35,2 proc., septintokai – 25 proc. Mergaitės sudarė 56 proc. visų respondentų, berniukai – 44 proc.

TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

1. FIZINIS AKTYVUMAS

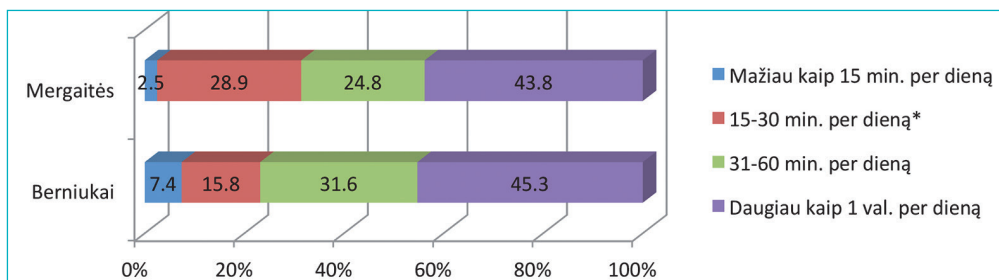
Fizinis aktyvumas labai svarbus gerinant ir stiprinant žmogaus sveikatą bei mažinant riziką susirgti lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis. Visame pasaulyje pastebimas mažėjantis vaikų fizinis aktyvumas. Nepakankamas vaiko fizinis aktyvumas ir netinkama mityba gali būti antsvorio bei nutukimo priežastimi. Vaikų sveikatą stiprinantis fizinio aktyvumo modelis – ne mažiau 30 min. kiekvieną dieną vidutinio intensyvumo judėjimas.

2014 m. tyrimo metu nustatyta, kad mokinių, lauke pėsčiomis vaikščiojančių 15-60 min. per dieną, buvo daugiau nei 2011 m. (50,9 proc. ir 28,6 proc.; $p < 0,05$). 2014 m. 44,4 proc. respondentų teigė, kad vidutiniškai per dieną vaikšto daugiau kaip valandą, tačiau 2011 m. ši mokinių dalis buvo 24,3 proc. didesnė ($p < 0,05$) (1 pav.).

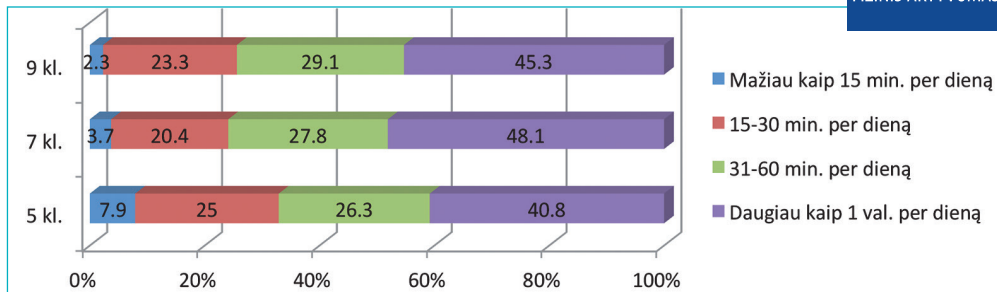
1 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kiek minučių vidutiniškai per dieną vaikšto pėsčiomis lauke (proc.); * $p < 0,05$

Analizuojant duomenis pagal lytį, beveik pusė mergaičių ir berniukų nurodė, kad pėsčiomis lauke vaikšto daugiau kaip 1 val. per dieną. 15-30 min. per dieną vaikščiojo 13,1 proc. daugiau mergaičių nei berniukų ($p < 0,05$) (2 pav.).

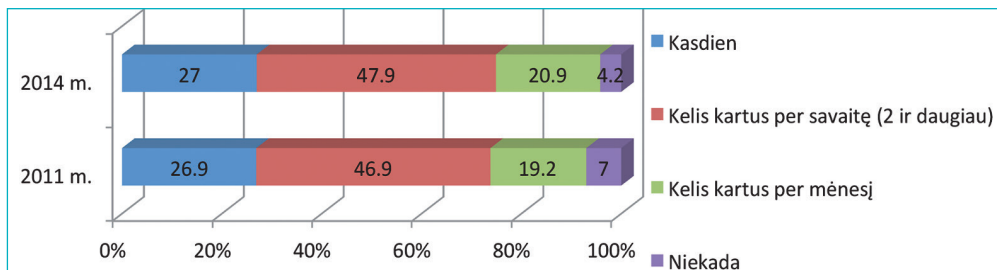
2 pav. Mergaičių ir berniukų pasiskirstymas, pagal tai, kiek minučių vidutiniškai per dieną vaikšto pėsčiomis lauke pagal lytį (proc.); * $p < 0,05$

Per dieną pėsčiomis daugiau nei valandą vaikščiojo 40,8 proc. penktų klasių, 48,1 proc. septintų klasių ir 45,3 proc. devintų klasių mokinių (3 pav.).

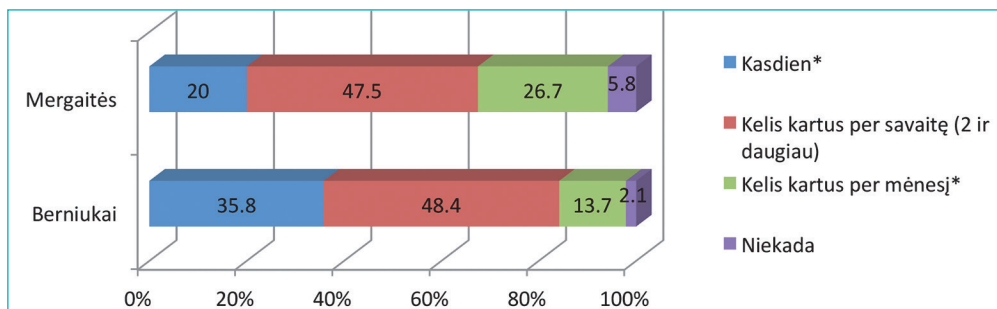
3 pav. Kiek minučių vidutiniškai per dieną vaikšto pėsčiomis lauke, pagal klases (proc.)

2014 m. atlikto tyrimo duomenimis, Rietavo savivaldybėje kasdien ir kelis kartus savaitę ne pamokų metu, laisvalaikiu mankštinosi arba sportavo 74,9 proc. mokinių (2011 m. – 73,8 proc.) (4 pav.).

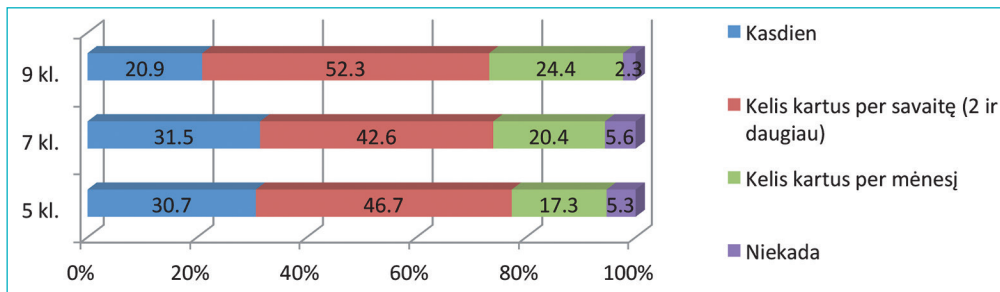
4 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kaip dažnai mokiniai laisvalaikiu mankštinosi arba sportuoja (proc.)

15,8 proc. daugiau berniukų nei mergaičių atsakė, kad laisvalaikiu mankštinosi arba sportuoja kasdien. Kad kelis kartus per mėnesį sportuoja, daugiau atsakė mergaičių nei berniukų (atitinkamai 26,7 proc. ir 13,7 proc., $p < 0,05$) (5 pav.).

5 pav. Mergaičių ir berniukų pasiskirstymas pagal tai, kaip dažnai laisvalaikiu mankštinosi arba sportuoja (proc.); * $p < 0,05$

Tyrimo metu išsiaiškinta, kad kasdien laisvalaikiu besimankštinančių ir sportuojančių buvo 31,5 proc. septintokų, 30,7 proc. penktokų ir 20,9 proc. devintokų (6 pav.).

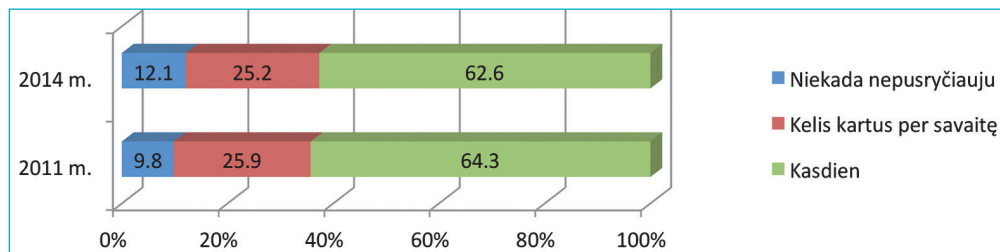

6 pav. Kaip dažnai laisvalaikio mankštinais arba sportuoja, pagal klases (proc.)

2. Mityba

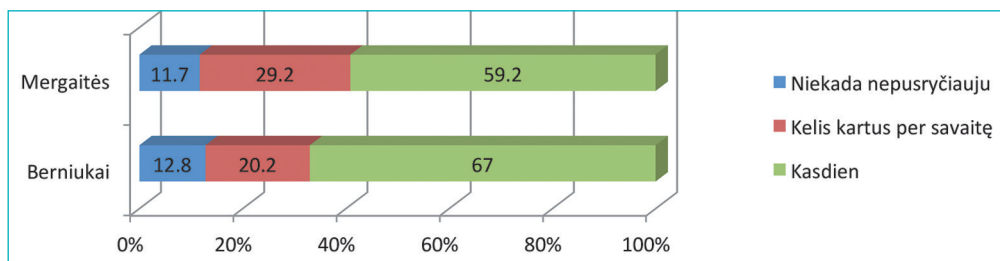
Visavertė ir sveika mityba gerina mokinių fizinę, psichinę ir socialinę savijautą, didina pasitikėjimą savo sugebėjimais ir kūno išvaizda. Daugelis tyrimų rodo pozityvų ryšį tarp geros vaikų mitybos ir sėkmingo mokymosi, gero elgesio ir darnaus bendravimo su mokytojais.

Pagal 2014 m. tyrimo duomenis, Rietavo savivaldybėje kasdien pusryčiauja 62,6 proc. mokinių (2011 m. – 64,3 proc.). 2014 m. pusryčių nevalgė kas aštuntas Rietavo savivaldybės mokinys (2011 m., kas dešimtas) (7 pav.).

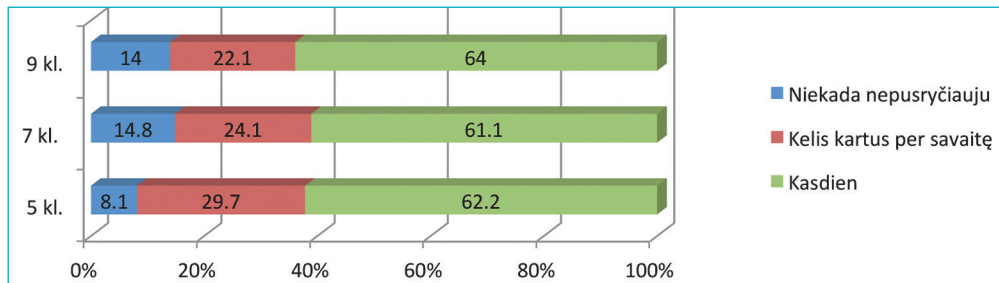
7 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kaip dažnai mokiniai pusryčiauja (proc.)

67 proc. berniukų ir 59,2 proc. mergaičių nurodė, kad pusryčiauja kasdien. Rietavo savivaldybės berniukų, kurie niekada nepusryčiauja, yra 12,8 proc., o mergaičių 11,7 proc. (8 pav.).

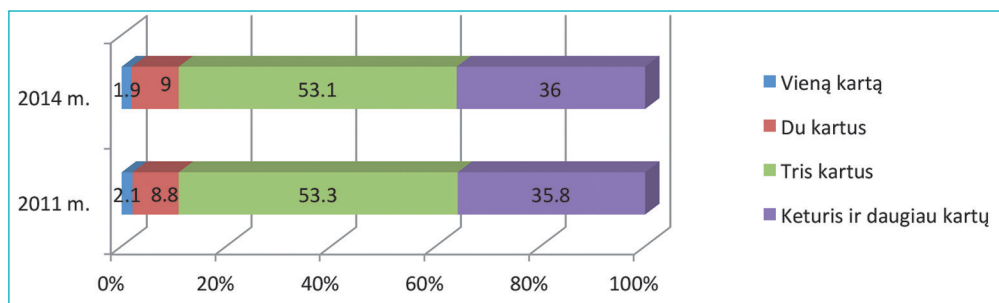
8 pav. Mergaičių ir berniukų pasiskirstymas pagal tai, kaip dažnai mokiniai pusryčiauja, pagal lytį (proc.)

2014 m. duomenimis pagal klases, kasdien pusryčiauo 62,2 proc. penktų, 61,1 proc. septintų ir 64 proc. devintų klasių mokinių. Niekada nepusryčiaujančių buvo 8,1 proc. penktokų, 14,8 proc. septintokų ir 14 proc. devintokų (9 pav.).

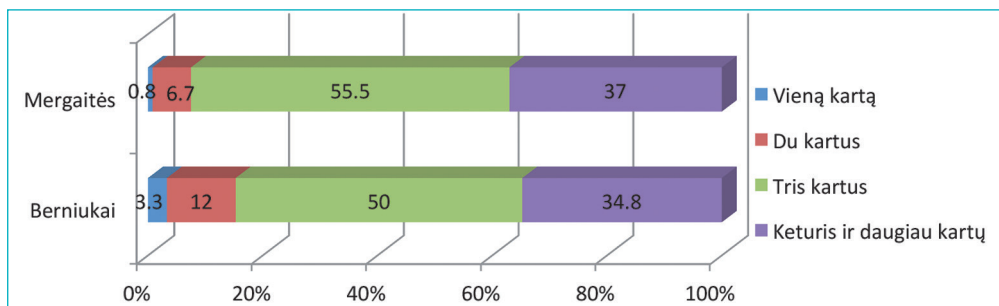
9 pav. Kaip dažnai mokiniai pusryčiauja, pagal klases (proc.)

2014 m., kaip ir 2011 m., dauguma vaikų (2014 m. – 53,1 proc., 2011 m. – 53,3 proc.) – vidutiniškai per dieną maitinasi tris kartus. 1-2 kartus per dieną valgė kas dešimtas mokinių (10 pav.).

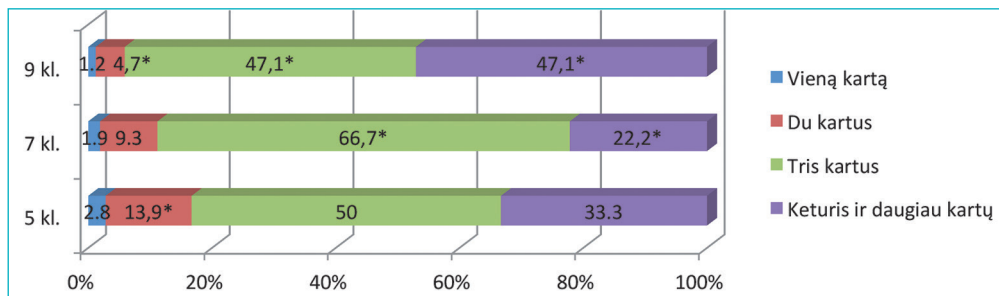
10 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kaip dažnai mokiniai per dieną maitinasi (proc.)

Kas antra mergaitė ir kas antras berniukas valgė tris kartus per dieną. Berniukų, valgančių 4 kartus per dieną, buvo 34,8 proc., o mergaičių – 37 proc. (11 pav.).

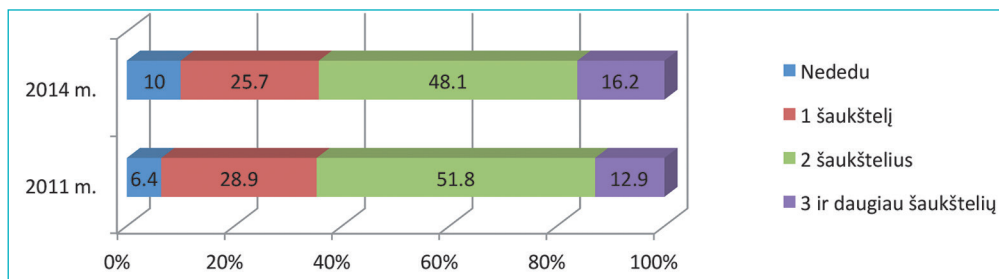
11 pav. Mergaičių ir berniukų pasiskirstymas pagal tai, kaip dažnai mokiniai per dieną maitinasi (proc.)

Keturis kartus ir dažniau maitinasi daugiau devintų (47,1 proc.) nei septintų (22,2 proc.) klasių mokiniai ($p < 0,05$). Daugiausiai tris kartus per dieną maitinasi 66,7 proc. septintos klasės mokiniai negu devintokai ($p < 0,05$). Penktokų daugiau nei devintokų per dieną maitinasi du kartus (atitinkamai 13,9 proc. ir 4,7 proc., $p < 0,05$) (12 pav.).

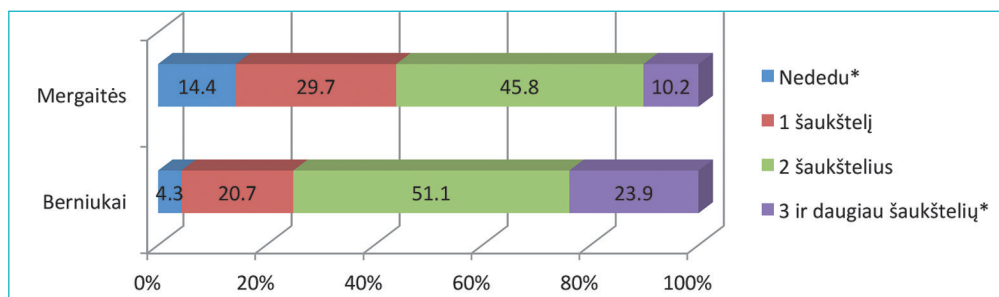
12 pav. Kaip dažnai mokiniai per dieną maitinasi, pagal klases (proc.);* $p < 0,05$

Tyrimų duomenimis, mokinių, kurie nevartojo cukraus, 2014 m. buvo 10 proc., 2011 m. – 6,4 proc. Tris ir daugiau šaukštelių dedasi į vieną puodelį 16,2 proc. (2011 m. – 12,9 proc.) (13 pav.).

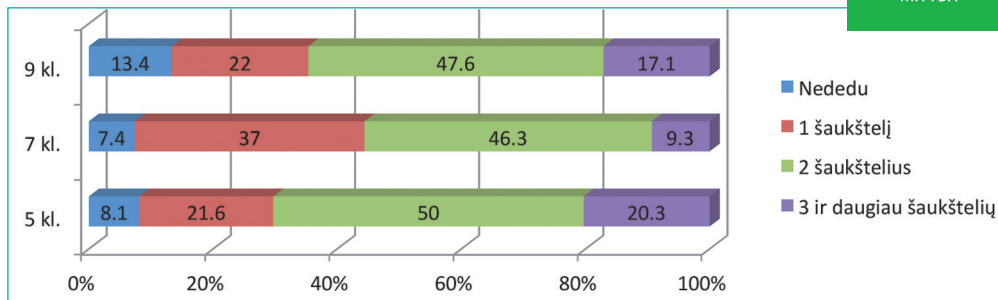
13 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kiek šaukštelių cukraus deda į vieną puodelį arbatos (proc.)

Cukraus į arbatą nesidėjo daugiau mergaitės nei berniukai ($p < 0,05$). Berniukai, palyginę su mergaitėmis, daugiau dėjosi 3 ir daugiau šaukštelių cukraus į arbatą (23,9 proc. ir 10,2 proc.) ($p < 0,05$) (14 pav.).

14 pav. . Mergaičių ir berniukų pasiskirstymas pagal tai, kiek šaukštelių cukraus deda į vieną puodelį arbatos pagal lytį (proc.);* $p < 0,05$

Cukraus nevartojo 8,1 proc. Rietavo savivaldybės penktų klasių mokinių, 7,4 proc. septintų ir 13,4 proc. devintų klasių mokinių (15 pav.).

15 pav. Kiek šaukštelių cukraus deda į vieną puodelį arbatos, pagal klases (proc.)

2014 m. vykdymo tyrimo metu buvo galima įvertinti Rietavo savivaldybės mokinių kai kurių maisto vartojimo įpročius. Penktadalis (20,3 proc.) apklaustųjų kasdien valgė daržoves. Vaisius ir uogas 3-5 kartus per savaitę ar kasdien valgė 58,5 proc. apklaustųjų (2011 m. – 40,9 proc., $p < 0,05$).

2014 m. tyrimo duomenimis, pieno produktus kasdien vartojo 31,8 proc. mokinių, 3-5 kartus per savaitę pieną gėrė 30,3 proc. mokinių. Pieno negėrė 2 proc. mokinių. Saldumynus kasdien valgė 15,7 proc. mokinių, tik 1-2 kartus per savaitę – 36,2 proc. mokinių, niekada – 1,9 proc. Juodos duonos niekada nevalgė trečdalis (29 proc.), 3-5 k. per savaitę ją valgė 10,5 proc., kasdien – 13,8 proc. mokinių.

Padaugėjo mokinių, kurie kasdien geria kokakolą ir kitus saldžius gėrimus (2014 m. – 6,7 proc., 2011 m. – 2,2 proc., $p < 0,05$). Kavą kasdien gėrė 17,7 proc. Rietavo savivaldybės mokinių (2011 m. – 14 proc.).

2014 m. greito maisto produktus valgė kasdien daugiau respondentų negu 2011 m. (5,2 proc. ir 1,4 proc., $p < 0,05$), visai nevalgė 11,3 proc. mokinių (2011 m. – 25,5 proc., $p < 0,05$) (1 lentelė).

		Daržovės	Vaisiai/uogos	Pieno produktai	Saldumynai	Juoda duona	Kokakola ir kt. saldūs gėrimai	Kava, kavos gėrimai	Greito maisto produktai
Niekada	2011	2,8	1,4	3,6	2,9	33,1	22,1	21,6	25,5*
	2014	2,8	0,5	2	1,9	29	17,2	21,1	11,3*
Rečiau nei kartą per savaitę	2011	16,5*	19*	14,2	26,4	24,6	48,9	34,2	48,2
	2014	9,9*	9,9*	17,2	24,8	29,5	47,4	27,8	49,5
1-2 k. per savaitę	2011	32,7	38,7	23,3	28,9	15,7	19,2	16,2	14,9*
	2014	31,6	31,1	18,7	36,2	17,1	21,1	23	23,1*
3-5 k. per savaitę	2011	32,4	25,8*	28,7	27,9	13,9	7,6	14	9,9
	2014	35,4	34*	30,3	21,4	10,5	7,7	10,5	10,8
Kasdien	2011	15,5	15,1*	30,2	13,9	12,8	2,2*	14	1,4*
	2014	20,3	24,5*	31,8	15,7	13,8	6,7*	17,7	5,2*

1 lentelė. Kai kurių maisto produktų vartojimo dažnumas (proc.)

* $p < 0,05$ – statistinis reikšmingumas

2014 m. tyrimo duomenimis, kasdien daržoves valgė 20,5 proc. mergaičių ir 20 proc. berniukų. Vaisius ir uogas kasdien valgė 24,6 proc. mergaičių ir 24,5 proc. berniukų, pieno produktus kiekvieną dieną vartojo 34,9 proc. berniukų ir 29,5 proc. mergaičių. Saldumynus kasdien valgė 14,4 proc. mergaičių ir 17,4 proc. berniukų. Daugiau mergaičių negu berniukų, kurie nevalgė juodos duonos (atitinkamai 34,7 proc. ir 21,7 proc., $p < 0,05$). Kasdien kokakolą ir kitus saldžius gėrimus gėrė 8,6 proc. berniukų ir 5,2 proc. mergaičių. Kasdien kavą gėrė 22 proc. berniukų ir 14,4 proc. mergaičių, kad niekada – atsakė 19,8 proc. berniukų, 22 proc. mergaičių. Kad 3-5 kartus per savaitę valgo greito maisto produktus, daugiau atsakė berniukai (17,4 proc.) nei mergaitės (5,5 proc.) ($p < 0,05$) (2 lentelė).

		Daržovės	Vaisiai/uogos	Pieno produktai	Saldumynai	Juoda duona	Kokakola ir kt. saldūs gėrimai	Kava, kavos gėrimai	Greito maisto produktai
Niekada	B	3,2	1,1	0	3,3	21,7*	15,1	19,8	8,7
	M	2,6	0	3,6	0,8	34,7*	19	22	13,3
Rečiau nei kartą per savaitę	B	8,4	11,7	17,4	26,1	27,2	44,1	27,5	41,3*
	M	11,1	8,5	17	23,7	31,4	50	28	55,8*
1-2 k. per savaitę	B	34,7	31,9	18,6	31,5	19,6	21,5	18,7	27,2
	M	29,1	30,5	18,8	39,8	15,3	20,7	26,3	20
3-5 k. per savaitę	B	33,7	30,9	29,1	21,7	13	10,8	12,1	17,4*
	M	36,8	36,4	31,3	21,2	8,5	5,2	9,3	5,8*
Kasdien	B	20	24,5	34,9	17,4	18,5	8,6	22	5,4
	M	20,5	24,6	29,5	14,4	10,2	5,2	14,4	5

2 lentelė. Kai kurių maisto produktų vartojimo dažnumas pagal lytį (proc.)

* $p < 0,05$ – statistinis reikšmingumas

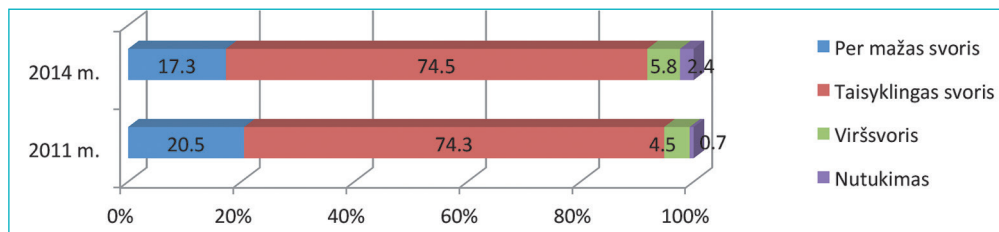
50,9 proc. septintų klasių mokinių nurodė, kad daržoves vartoja 3-5 kartus per savaitę, kitų tirtųjų klasių dalis šiuo atžvilgiu buvo mažesnė (devintokų – 33,7 proc., penktokų – 26 proc., $p < 0,05$). Kasdien daržoves valgė daugiau penktokai nei kitų klasių mokiniai ($p < 0,05$). Vaisius ir uogas kasdien valgė 28 proc. penktų, 26,4 proc. septintų ir 20,2 proc. devintų klasių mokiniai. Pieno produktus 3-5 kartus per savaitę vartoja daugiausiai septintų klasių mokiniai (44,9 proc.), mažiau devintokai (27,2 proc.) ir penktokai (23,5 proc.) ($p < 0,05$). Saldumynus kasdien vartojo 12,3 proc. penktų, 17 proc. septintų, 17,9 proc. devintų klasių mokiniai. Juodą duoną kiekvieną dieną valgė 16,7 proc. penktokų, 14,8 proc. septintokų ir 10,7 proc. devintokų. Kokakolą ir kitus saldžius gėrimus kasdien daugiau gėrė penktų klasių mokiniai negu devintokai (atitinkamai 12,3 proc. ir 2,4 proc. mokinių, $p < 0,05$). Kad kavos ir jos gėrimų visai negeria atsakė daugiausiai penktų klasių mokiniai (36,6 proc., $p < 0,05$). Kavą ir kavos gėrimus kasdien gėrė daugiau devintokų negu penktokų (atitinkamai 26,2 proc. ir 11,3 proc., $p < 0,05$). Kad greito maisto produktus kasdien valgo, atsakė 8,2 proc. penktokų, 5,7 proc. septintokų ir 2,3 proc. devintokų (3 lentelė).

		Daržovės	Vaisiai/uogos	Pieno produktai	Saldumynai	Juoda duona	Kokakola ir kt. saldūs gėrimai	Kava, kavos gėrimai	Greito maisto produktai
Niekada	5 kl.	2,7	1,3	2,9	0	22,2	17,8	36,6**	11
	7 kl.	1,9	0	2	1,9	35,2	18,9	11,1*	13,2
	9 kl.	3,5	0	1,2	3,6	31	15,7	14,3*	10,5
Rečiau nei kartą per savaitę	5 kl.	8,2	10,7	19,1*	27,4	30,6	46,6	18,3*	46,6
	7 kl.	7,5	5,7	6,1**	30,2	27,8	47,2	37*	47,2
	9 kl.	12,8	11,9	22,2*	19	29,8	48,2	29,8	53,5
1-2 k. per savaitę	5 kl.	32,9	25,3	19,1	43,8	18,1	17,8	22,5	20,5
	7 kl.	24,5	35,8	22,4	30,2	14,8	24,5	31,5	26,4
	9 kl.	34,9	33,3	16	33,3	17,9	21,7	17,9	23,3
3-5 k. per savaitę	5 kl.	26*	34,7	23,5*	16,4	12,5	5,5	11,3	13,7
	7 kl.	50,9**	32,1	44,9**	20,8	7,4	3,8	7,4	7,5
	9 kl.	33,7*	34,5	27,2*	26,2	10,7	12	11,9	10,5
Kasdien	5 kl.	30,1*	28	35,3	12,3	16,7	12,3*	11,3*	8,2
	7 kl.	15,1	26,4	24,5	17	14,8	5,7	13	5,7
	9 kl.	15,1*	20,2	33,3	17,9	10,7	2,4*	26,2*	2,3

3 lentelė. Kai kurių maisto produktų vartojimo dažnumas pagal klases (proc.)

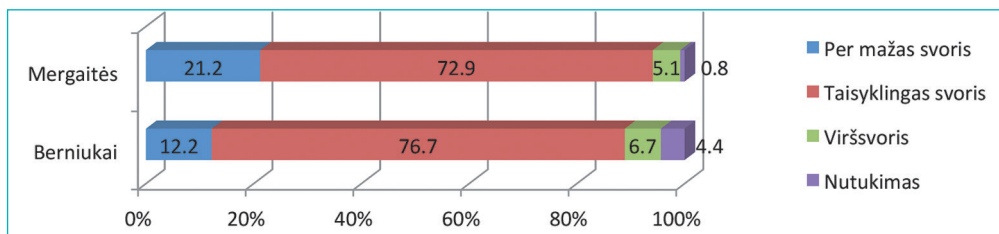
*p<0,05 – statistinis reikšmingumas

Pagal 2014 m. tyrimo metu atliktus matavimus, 17,3 proc. mokinių svoris buvo per mažas (2011 m. – 20,5 proc.), 5,8 proc. (2011 m. – 4,5 proc.) turėjo viršsvorio ir 2,4 proc. (2011 – 0,7 proc.) mokinių buvo nutukę. Likusieji 74,5 proc. Rietavo savivaldybės moksleivių turėjo normalų kūno svorį (2011 m. – 74,3 proc.). (16 pav.)

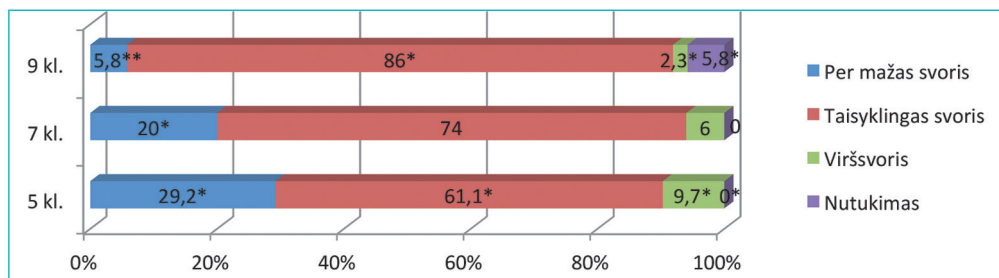
16 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal svorį (proc.)

Rietavo savivaldybėje mergaičių, kurių svoris per mažas, buvo 21,2 proc., berniukų – 12,2 proc. Mergaičių, kurių kūno masės indeksas rodo viršsvorį ar nutukimą, buvo 5,9 proc., o berniukų – 11,1 proc. Mergaičių, turinčių normalų kūno svorį, buvo 72,9 proc., berniukų – 76,7 proc. (17 pav.).

17 pav. Mergaičių ir berniukų pasiskirstymas pagal svorį (proc.)

Taisyklingą svorį turėjo daugiausiai devintos klasės mokiniai negu penktos klasės (atitinkamai 86 proc. ir 61,1 proc., $p < 0,05$). Per mažą kūno svorį turėjo daugiausiai penktos klasės mokiniai – 29,2 proc. ($p < 0,05$) (18 pav.).

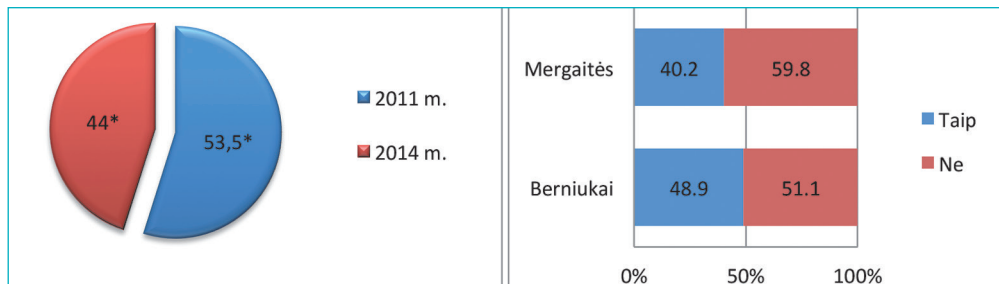

18 pav. Mokinių svoris pagal klases (proc.); * $p < 0,05$

3. Žalingi įpročiai

Pasaulio Sveikatos Organizacija jau seniai su nerimu skelbia, kad vis daugiau jaunuomenės rūko. Rūkymas yra vienas iš narkomanijos rūšių, kuriai būdingi visi priklausomybės ligos požymiai. Tyrimai pateikia vis daugiau įrodymų, kad kuo anksčiau pradedami vartoti tabako produktai, tuo didesnė rizika, kad išsivystys stipri priklausomybė. Mokyklinio amžiaus vaikų ir jaunimo rūkymo paplitimo stebėseną dažniausiai leidžia prognozuoti rūkymo paplitimo tendencijas populiacijoje.

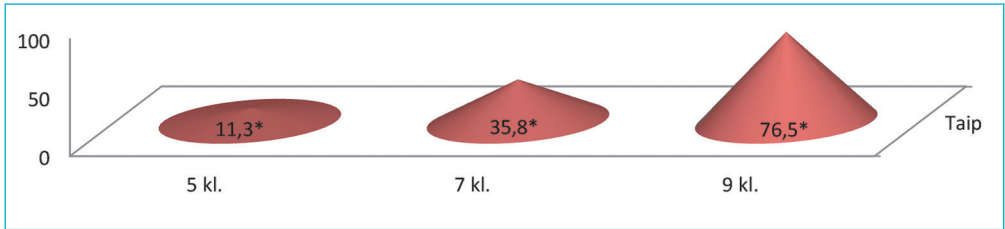
Kad kada nors rūkė, 2014 m. prisipažino mažiau mokinių nei 2011 m. (atitinkamai 53,5 proc. ir 44 proc., $p < 0,05$) (19 pav.). 40,2 proc. mergaičių ir 48,9 proc. berniukų teigė, kad yra kada nors rūkė (20 pav.).

19 pav. Kada nors rūkė mokiniai (proc.); * $p < 0,05$

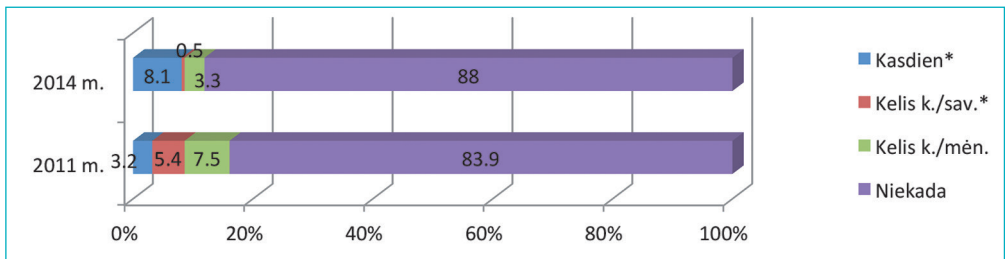
20 pav. Kada nors rūkė mokiniai pagal lytį (proc.)

Pagal klases, daugiausiai kada nors rūkė buvo devintų klasių mokiniai (76,5 proc.; $p < 0,05$). (21 pav.).

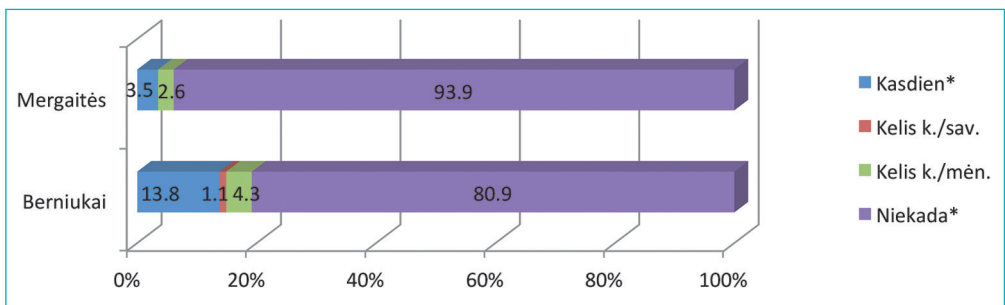
21 pav. Kada nors rūkė mokiniai pagal klases (proc.); * $p < 0,05$

Rūkančiųjų Rietavo savivaldybėje mokinių (kasdien, kelis k./sav., ir kelis k./mėn.) skaičius sumažėjo (2014 m. – 11,9 proc.; 2011 m. – 16,1 proc.; $p < 0,05$). Tačiau kasdien rūkančiųjų mokinių 2014 m. daugiau negu 2011 m. (8,1 proc. ir 3,2 proc., $p < 0,05$) (22 pav.).

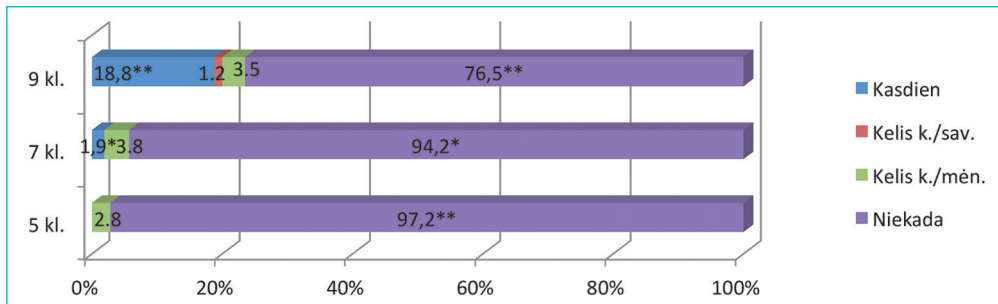
22 pav. Mokinių rūkymo dažnis (proc.);* $p < 0,05$

Tarp lyčių nustatyta, kad kasdien berniukų (13,8 proc.) rūkė daugiau nei mergaičių (3,5 proc.) ($p < 0,05$). Kad nerūko atsakė 93,9 proc. mergaičių ir 80,9 proc. berniukų ($p < 0,05$) (23 pav.).

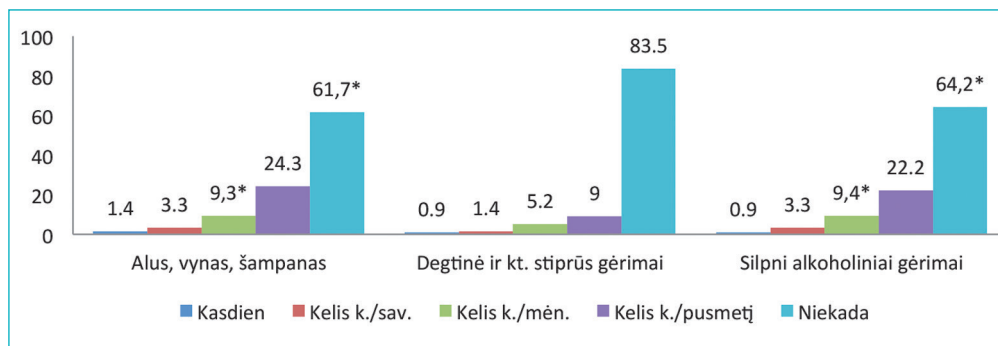
23 pav. Mokinių rūkymo dažnis pagal lytį (proc.);* $p < 0,05$

Analizuojant rūkymo dažnį pagal klases, daugiausiai rūko vyresniųjų klasių mokiniai ($p < 0,05$). 18,8 proc. devintokų, 1,9 proc. septintokų atsakė, kad rūko kasdien (24 pav.).

24 pav. Mokinių rūkymo dažnis pagal klases (proc.); * p<0,05

2014 m. duomenimis, mokinių, nevartojančių visai silpnų alkoholinių gėrimų (64,2 proc.), ir alus, vyno ir šampano (61,7 proc.) buvo daugiau nei 2011 m. (atitinkamai 47,9 proc. ir 50,4 proc., p<0,05) (25 pav.).

25 pav. Alkoholinių gėrimų vartojimas pagal rūšis (proc.);*p<0,05

Atsižvelgiant į lytį – berniukai daugiau nei mergaitės kelis kartus per savaitę vartojo silpnus alkoholinius gėrimus ir degtinę, kitus stiprus gėrimus (p<0,05) (4 lentelė.).

	Kasdien		Kelis k./sav.		Kelis k./mėn.		Kelis k./pusmetį		Niekada	
	B	M	B	M	B	M	B	M	B	M
Silpni alkoholiniai gėrimai	1,1	0,8	6,5*	0,8*	4,3*	13,3*	25	20	63	65
Degtinė ir kt. stiprūs gėrimai	1,1	0,8	3,3*	0*	5,5	5	12,1	6,6	78	87,6
Alus, vynas, šampanas	1,1	1,7	5,4	1,7	11,8	7,4	25,8	23,1	55,9	66,1

4 lentelė. Alkoholinių gėrimų vartojimas pagal rūšis ir lytį (proc.)

*p<0,05

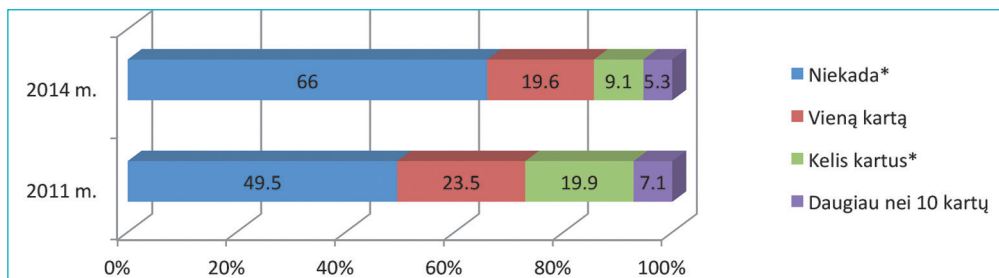
Vyresniųjų klasių mokiniai alkoholinius gėrimus vartoja dažniau (pasiskirstymas pagal klases yra statistiškai reikšmingas, p<0,05) (5 lentelė.).

		Silpni alkoholiniai gėrimai	Degtinė ir kt. stiprūs gėrimai	Alus, vynas, šampanas
Kasdien	5 kl.	1,4	1,4	2,7
	7 kl.	0	0	0
	9 kl.	1,2	1,2	1,2
Kelis k./sav.	5 kl.	0*	0	1,3
	7 kl.	1,9	0	1,9
	9 kl.	7,1*	3,5	5,8
Kelis k./mėn.	5 kl.	6,8	2,7	8
	7 kl.	7,4	0*	9,4
	9 kl.	12,9	10,6*	10,5
Kelis k./pusmetį	5 kl.	4,1**	2,7*	8**
	7 kl.	18,5**	7,5	24,5*
	9 kl.	40**	15,3*	38,4*
Niekada	5 kl.	87,7**	93,2*	80**
	7 kl.	72,2**	92,5*	64,2**
	9 kl.	38,8**	69,4**	44,2**

5 lentelė. Alkoholinių gėrimų vartojimas pagal rūšis ir klases (proc.)

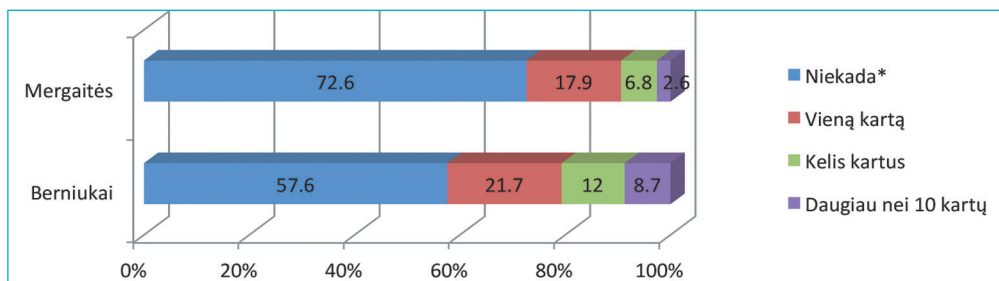
*p<0,05

2014 m. atlikto tyrimo duomenimis, niekada nebuvo išgėrę alkoholinių gėrimų tiek, kad pasijustų apsvaigę, teigė daugiau nei pusė apklaustųjų, o 2011 m. – buvo mažiau (p<0,05) (26 pav.).

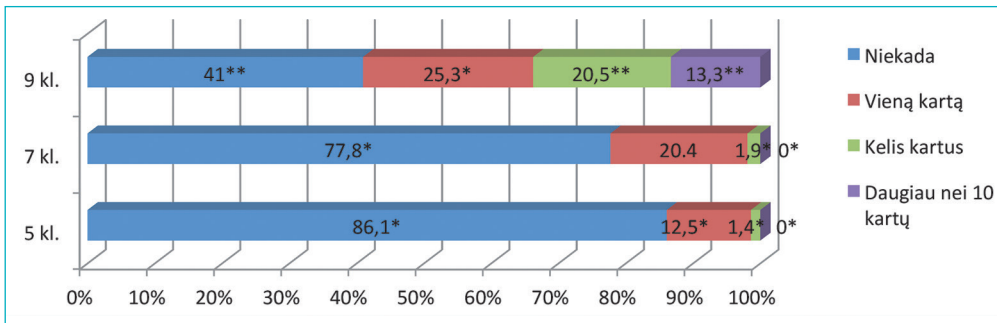
26 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, ar kada nors buvo išgėrę tiek daug alkoholinių gėrimų, kad pasijustų apsvaigę (proc.); *p<0,05

Kad niekada buvo išgėrę tiek alkoholinių gėrimų, jog pasijustų apsvaigę, prisipažino 72,6 proc. mergaičių ir 57,6 proc. berniukų (p<0,05) (27 pav.).

27 pav. Mokinių, išgėrusių tiek daug alkoholinių gėrimų, kad pasijustų apsvaigę, pasiskirstymas pagal lytį (proc.); *p<0,05

Mokinių, išgėrusių tiek daug alkoholinių gėrimų, kad pasijustų apsvaigę, pasiskirstymas pagal klases yra statistiškai reikšmingas ($p < 0,05$) – vyresniųjų klasių mokiniai alkoholį vartoja dažniau. 25,3 proc. devintokų prisipažino, kad vieną kartą yra buvę išgėrę tiek, kad apsvaigo, 20,5 proc. – kelis kartus ir 13,3 proc., kad 10 ir daugiau kartų. Vieną kartą išgėrė tiek daug alkoholinių gėrimų, kad pasijuto apsvaigę, 12,5 proc. penktokų (28 pav.).

28 pav. Mokinių, išgėrusių tiek daug alkoholinių gėrimų, kad pasijustų apsvaigę, pasiskirstymas pagal klases (proc.); * $p < 0,05$

2014 m. tyrimo metu paklausus Rietavo savivaldybės mokinių apie labiausiai paplitusios narkotinės medžiagos – kanapių vartojimą, kad nė vieno karto kanapių per visą savo gyvenimą nerūkė atsakė 95,3 proc. (2011 m. – 94,4 proc.), kad vieną kartą bandė – 2,8 proc. (2011 m. – 4,5 proc.) mokinių. Kad nė karto nesisvaigino uostydami klijų, tirpiklių per visą savo gyvenimą, 2014 m. atsakė mažiau mokinių negu 2011 m. (atitinkamai 89,3 proc. ir 94,8 proc., $p < 0,05$). 2014 m. tyrimo duomenimis, 97,2 proc. Rietavo savivaldybės mokinių nurodė, kad per visą savo gyvenimą nė karto nevartojo kitų narkotikų (2011 m. – 98,6 proc.) (6 lentelė.).

	Nė karto		1 kartą		Kelis kartus		20 kartų ir daugiau	
	2011	2014	2011	2014	2011	2014	2011	2014
Kanapės („žolės“) rūkymas	94,4	95,3	4,5	2,8	0,7	1,9	0,3	0
Klijų, tirpiklių ir kt. medž. uostymas	94,8*	89,3*	3,5	6	1,7	3,3	0*	1,4*
Kitos narkotinės medž.	98,6	97,2	0,4	1,9	0,7	0,5	0,4	0,5

6 lentelė. Psichotropinių medžiagų vartojimas (proc.)

* $p < 0,05$

Analizuojant 2014 m. tyrimo duomenis pagal lytį, nustatyta, kad kanapes yra rūkė 3,3 proc. mergaičių ir 6,4 proc. berniukų. Kad svaiginosi uostydami klijus, tirpiklius, prisipažino 7,6 proc. berniukų ir 13,3 proc. mergaičių (7 lentelė.).

	Nė karto		1 kartą		Kelis kartus/ 20 kartų ir daugiau	
	B	M	B	M	B	M
Kanapės („žolės“) rūkymas	93,6	96,7	3,2	2,5	3,2	0,8
Klijų, tirpiklių ir kt. medž. uostymas	92,5	86,8	5,4	6,7	2,2	6,6
Kitų narkotinių medž. vartojimas	96,8	97,5	2,2	1,7	1,1	0,8

7 lentelė. Psichotropinių medžiagų vartojimas pagal lytį (proc.)

*p<0,05

2014 m. tyrimo duomenimis, nei vienas septintos klasės mokinys nėra rūkęs žolės (atitinkamai 90,7 proc. devintų, 100 proc. septintų ir 97,3 proc. penktų klasių mokinių, p<0,05) (8 lentelė).

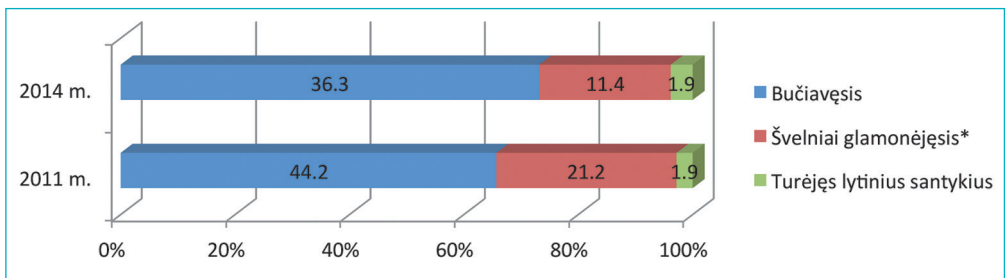
	Nė karto			1 kartą			Kelis kartus/ 20 kartų ir daugiau		
	5 kl.	7 kl.	9 kl.	5 kl.	7 kl.	9 kl.	5 kl.	7 kl.	9 kl.
Kanapės („žolės“) rūkymas	97,3	100*	90,7*	2,7	0	4,7	0	0	4,7
Klijų, tirpiklių ir kt. medž. uostymas	90,7	90,7	87,1	8	1,9	7,1	1,3	7,5	5,9
Kitų narkotinių medž. vartojimas	97,3	98,1	96,5	2,7	1,9	1,2	0	0	2,4

8 lentelė. Psichotropinių medžiagų vartojimas pagal klases (proc.)

*p<0,05

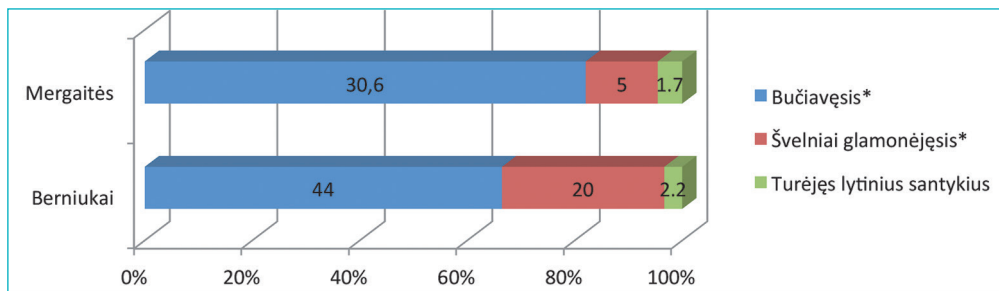
4. Lytinis gyvenimas

2014 m. tyrimo duomenimis, Rietavo savivaldybės mokinių, kurie jau kada nors bučiavosi skaičius sumažėjo 7,9 proc., palyginus su 2011 m. (p<0,05). Statistiškai reikšmingas mokinių pasiskirstymas pagal metus, kurie švelniai glamonėjosi (atitinkamai 2014 m. – 11,4 proc., 2011 m. – 21,2 proc.; p<0,05) (29 pav.).

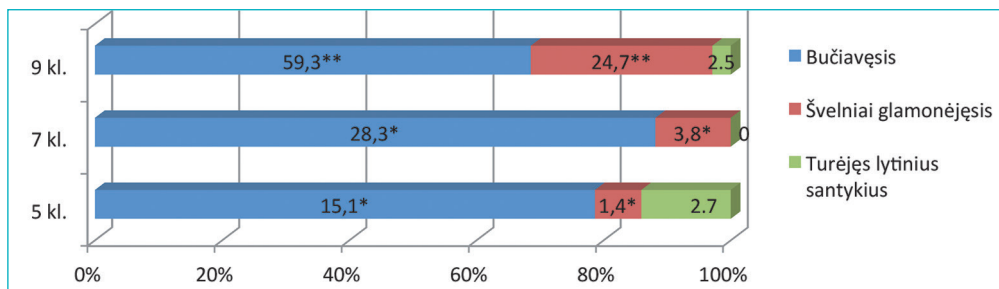
29 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kada nors su priešingos lyties asmeniu bučiavosi, švelniai glamonėjosi, turėjo lytinius santykius (proc.); *p<0,05

Mokinių pasiskirstymas pagal lytį, ar yra bučiavęsis yra statistiškai reikšmingas ($p < 0,05$). Švelniai glamonėjosi 4 kartus daugiau berniukų nei mergaičių ($p < 0,05$) (30 pav.).

30 pav. Mokinių, kurie kada nors su priešingos lyties asmeniu bučiavosi, švelniai glamonėjosi, turėjo lytinius santykius, pasiskirstymas pagal lytį (proc.); * $p < 0,05$

Daugiau devintokai nei kitų klasių mokiniai yra bučiavęsi, švelniai glamonėjęsi ($p < 0,05$) (31 pav.).

31 pav. Mokinių, kurie kada nors su priešingos lyties asmeniu bučiavosi, švelniai glamonėjosi, turėjo lytinius santykius, pasiskirstymas pagal klases (proc.); * $p < 0,05$

2014 m. tyrimo duomenimis, 28,4 proc. Rietavo savivaldybės mokinių pasibučiavo būdami 10 metų ir jaunesni (2011 m. – 25,2 proc.). 2014 m. didesnę dalis mokinių atsakė, kad pirmą kartą švelniai glamonėjosi, kai jiems buvo 14 metų – 34,8 proc. (2011 m. – kai buvo 15 m., 30,4 proc.) (9 lentelė).

		10 m. ir jaunesnis (-ė)	11 m.	12 m.	13 m.	14 m.	15 m.
Bučiaavosi	2014 m.	28,4	8,1	16,2	17,6	18,9	10,8
	2011 m.	25,2	11,4	22	17,9	12,2	11,4
Švelniai glamonėjosi	2014 m.	17,4	0*	8,7	17,4	34,8	21,7
	2011 m.	8,9	5,4*	12,5	21,4	21,4	30,4
Turėjo lytinius santykius	2014 m.	60	0	0	0	40	0
	2011 m.	20	0	0	0	20	60

9 lentelė. Mokinių pasiskirstymas pagal amžiaus grupes, kada pirmą kartą pasibučiavo, švelniai glamonėjosi, turėjo lytinius santykius (proc.) * $p < 0,05$

Berniukų, kurie pirmą kartą pasibučiavo, daugiau buvo kai jie turėjo 10 metų (28,9 proc.), o mergaitės – 14 metų (30,6 proc.; $p < 0,05$) (10 lentelė).

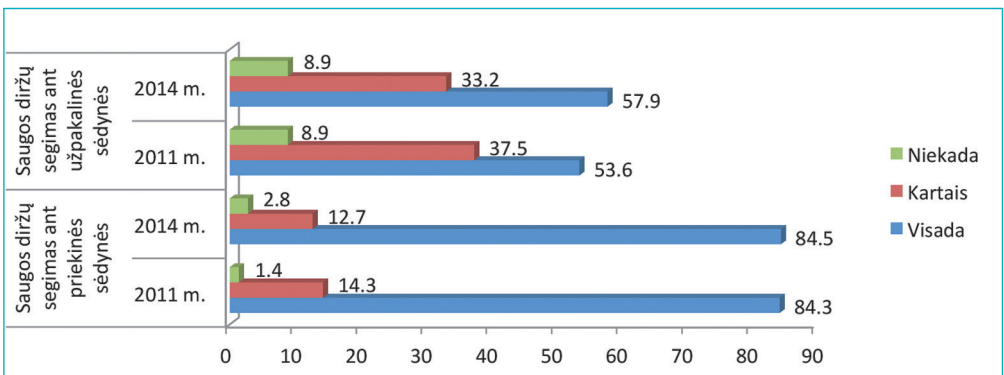
		10 m. ir jaunesnis (-ė)	11 m.	12 m.	13 m.	14 m.	15 m.
Bučiavosi	Berniukai	28,9	10,5	15,8	26,3*	7,9*	10,5
	Mergaitės	27,8	5,6	16,7	8,3*	30,6*	11,1
Švelniai glamonėjosi	Berniukai	7,1	0	14,3	14,3	35,7	28,6
	Mergaitės	33,3	0	0	22,2	33,3	11,1
Turėjo lytinius santykius	Berniukai	50	0	0	0	50	0
	Mergaitės	66,7	0	0	0	33,3	0

10 lentelė. Mokinių pasiskirstymas pagal lytį ir amžiaus grupes, kada pirmą kartą pasibučiavo, švelniai glamonėjosi, turėjo lytinius santykius (proc.). * $p < 0,05$

5. Eismo sauga

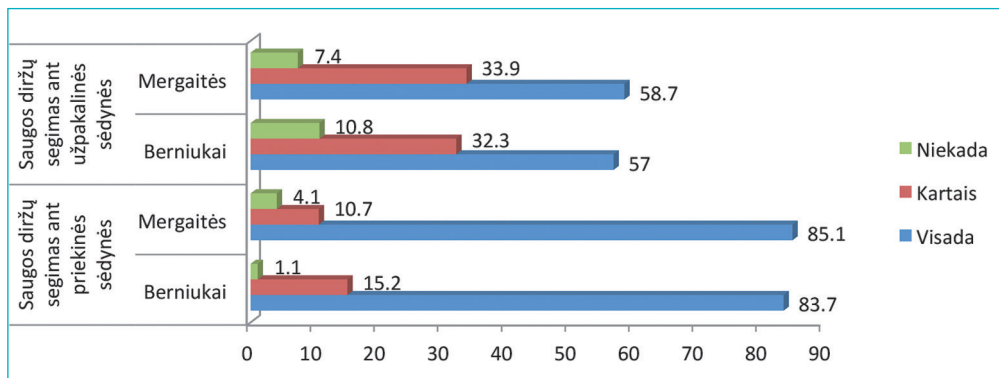
Eismo informacijos centro duomenimis, 2013 m. rugsėjį Lietuvoje eismo įvykiuose buvo sužaloti 68 vaikai (iki 18 metų amžiaus) (2012 m. – 88 vaikai). 2014 m. per 7 mėnesius Lietuvoje 14 vaikų žuvo (2013 m. per 7 mėn. žuvo 8 vaikai) ir 429 buvo sužeisti (2013 m. per 7 mėn. sužeisti 408 vaikai). Dėl vairuotojų kaltės įvyko 290 eismo įvykių su vaikais (iš 396 eismo įvykių), žuvo 71 proc. vaikų (10 iš 14 žuvusiųjų) ir 75 proc. buvo sužeista (321 iš 429 sužeistųjų). Dėl vairuotojų kaltės vaikai nukentia dažniausiai kaip keleiviai, taip pat kaip pėstieji ir dviratininkai. Tarp keturių dėl savo neatsargumo ir nedrausmingumo žuvusių vaikų – 3 dviratininkai ir vienas 17 metų automobilio vairuotojas, sužeisti 108 vaikai (2013 m. – 135).

2014 m. Rietavo savivaldybės mokinių gyvenamosios tyrimo dalyvavę 84,5 proc. mokinių atsakė, kad visada prisitvirtina saugos diržais važiuodami automobiliu ant priekinės, kartais – 12,7 proc., niekada – 2,8 proc. mokinių. Važiuodami automobiliu ant užpakalinės sėdynės visada prisitvirtino daugiau negu pusė (57,9 proc.) Rietavo savivaldybės mokinių (32 pav.).

32 pav. Kaip dažnai mokiniai prisitvirtina saugos diržais važiuojant automobiliu ant priekinės ir ant užpakalinės sėdynės (proc.)

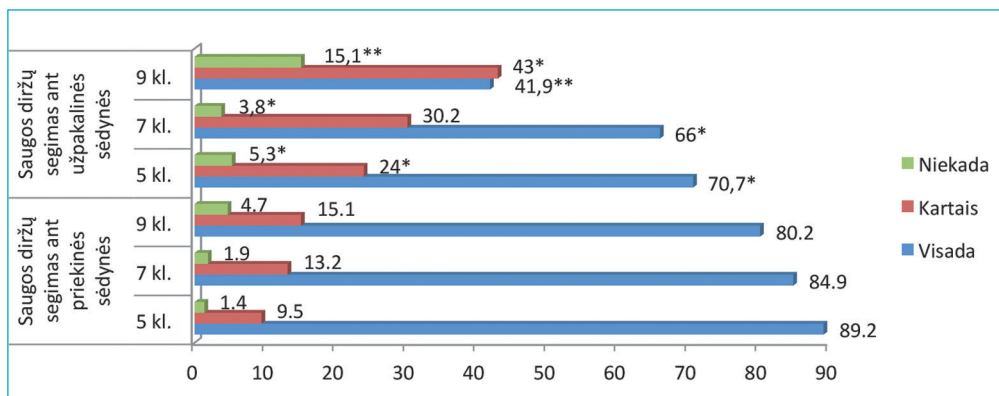
Saugos diržus važiuojant automobiliu ant priekinės sėdynės visada segėsi 85,1 proc. mergaičių ir 83,7 proc. berniukų, ant užpakalinės sėdynės – kas antras berniukas ir kas antra mergaitė (33 pav.).

33 pav. Kaip dažnai mokiniai prisitvirtina saugos diržais važiuojant automobiliu ant priekinės ir ant užpakalinės sėdynės pagal lytį (proc.)

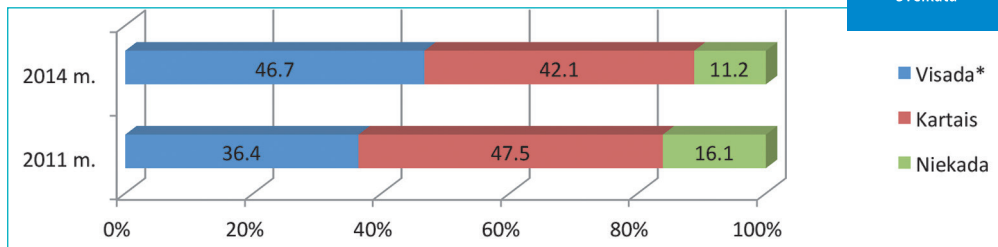
Kaip dažnai mokiniai prisitvirtina saugos diržais važiuojant automobiliu ant priekinės sėdynės skirtumas pagal klases yra statistiškai nereikšmingas (visada prisitvirtina 89,2 proc. penktokų, 84,9 proc. septintokų, 80,2 proc. devintokų).

Vyresniųjų klasių mokiniai rečiau prisitvirtina saugos diržais važiuojant automobiliu ant užpakalinės sėdynės (atitinkamai 70,7 proc. penktokų, 66 proc. septintokų ir 41,9 proc. devintokų, $p < 0,05$) (34 pav.).

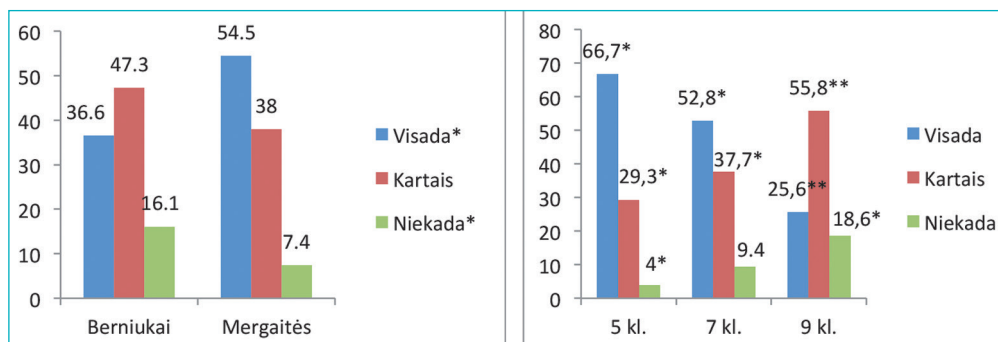
34 pav. Kaip dažnai mokiniai prisitvirtina saugos diržais važiuojant automobiliu ant priekinės ir ant užpakalinės sėdynės pagal klases (proc.); * $p < 0,05$

2014 m. eidami neapšviesta gatve ar keliu, tamsiu paros metu, kad šviesos atšvaitus visada naudojo, atsakė didesnis (atitinkamai 46,7 proc. ir 36,4 proc.; $p < 0,05$) mokinių skaičius nei 2011 m. (35 pav.).

35 pav. Atšvaitų naudojimas tamsiu paros metu (proc.); * $p < 0,05$

Mergaitės dažniau nei berniukai naudojo atšvaitus tamsiu paros metu (atitinkamai visada nešioja 54,5 proc. mergaičių ir 36,6 proc. berniukų; $p < 0,05$) (36 pav.). Daugiausiai atšvaitus nešiojo penktų klasių mokiniai ($p < 0,05$). Kad visada juos nešioja atsakė 66,7 proc. penktokų, 52,8 proc. septintokų ir 25,6 proc. devintokų (37 pav.).

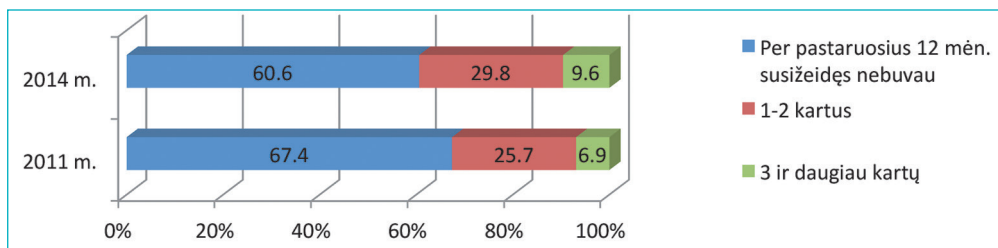

36 pav. Atšvaitų naudojimas tamsiu paros metu pagal lytį (proc.); * $p < 0,05$

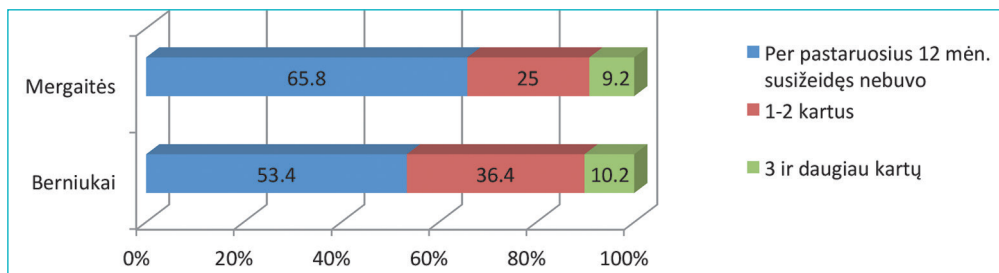
37 pav. Atšvaitų naudojimas tamsiu paros metu pagal klases (proc.); * $p < 0,05$

6. Sveikata

Daugiau nei pusė (60,6 proc.) mokinių nurodė, kad per pastaruosius 12 mėn. nebuvo susižeidę (2011 m. – 67,4 proc.). Vieną ar du kartus patyrė nelaimingą atsitikimą, kurio metu teko kreiptis pagalbos į medikus, 29,8 proc. mokinių (2011 m. – 25,7 proc.), 3 ir daugiau kartų – kas dešimtas mokinys (38 pav.). 25 proc. mergaičių ir 36,4 proc. berniukų atsakė, kad susižeidė vieną ar du kartus, o 9,2 proc. mergaičių ir 10,2 proc. berniukų – tris ir daugiau kartų (39 pav.).

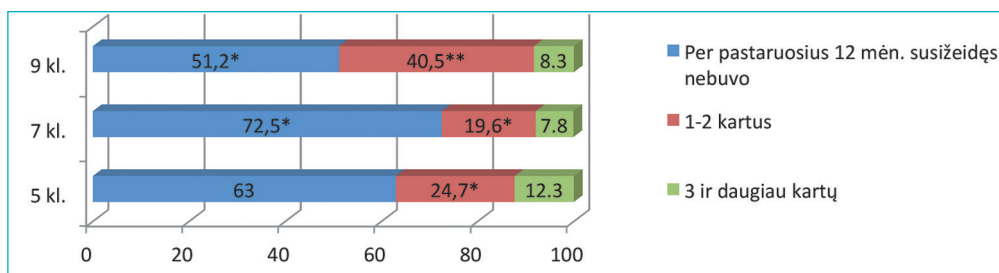

38 pav. Per pastaruosius 12 mėn. buvo susižeidę, patyrė nelaimingą atsitikimą mokiniai, kai teko kreiptis pagalbos į medikus (proc.)

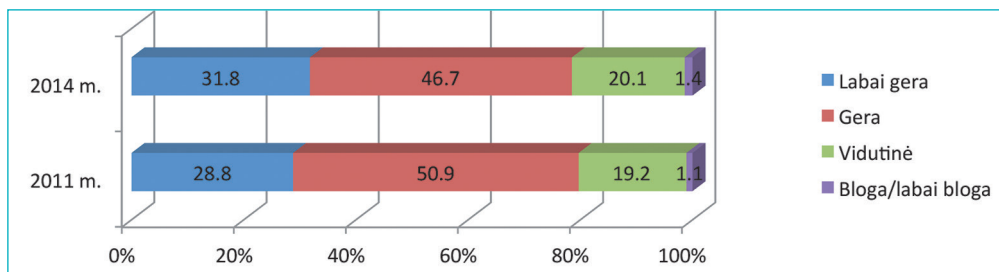
39 pav. Per pastaruosius 12 mėn. buvo susižeidę, patyrę nelaimingą atsitikimą mokiniai, kai teko kreiptis pagalbos į medikus pagal lytį (proc.)

2014 m. tyrimo duomenimis, dažniau susižeidžia devintos klasės mokiniai negu septintos ($p < 0,05$). Į medikus per pastaruosius 12 mėnesių kreipėsi vieną ar du kartus 40,5 proc. devintokų, 19,6 proc. septintokų, 24,7 proc. penktokų (40 pav.).

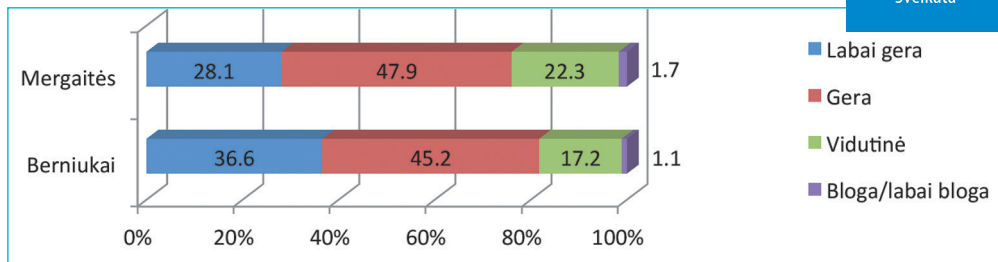
40 pav. Per pastaruosius 12 mėn. susižeidusių, patyrusių nelaimingą atsitikimą mokinių, kurie kreipėsi pagalbos į medikus, pasiskirstymas pagal klases (proc.); * $p < 0,05$

Didžioji dalis mokinių teigiamai vertino savo sveikatą. 46,7 proc. nurodė manantys, jog jų sveikata yra gera (2011 m. – 50,9 proc.). Labai gerai savo sveikatą vertino trečdalis (31,8 proc.) mokinių (2011 m. – 28,8 proc.) (41 pav.).

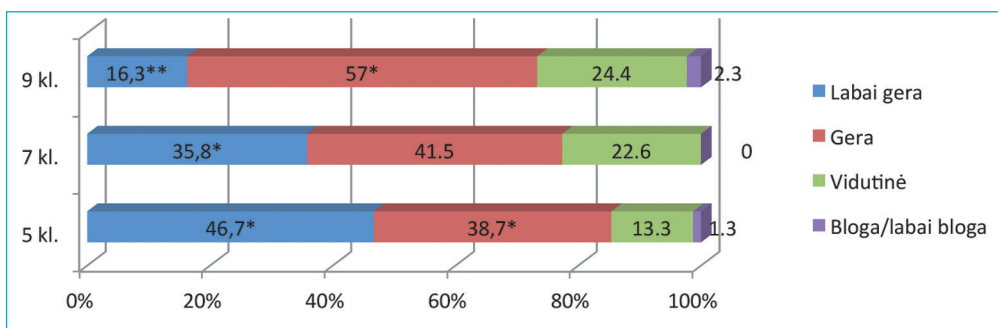
41 pav. Mokinių savo sveikatos vertinimas (proc.)

Labai gerai savo sveikatą įvertino 28,1 proc. mergaičių ir 36,6 proc. berniukų. Blogai ar labai blogai savo sveikatą įvertino 1,7 proc. mergaičių ir 1,1 proc. berniukų (42 pav.).

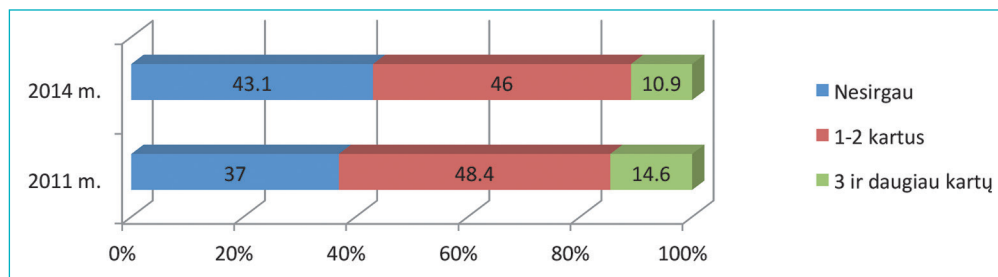
42 pav. Mokinių savo sveikatos vertinimas pagal lytį (proc.)

Mažesnė devintokų dalis, lyginant su kitomis klasėmis, savo sveikatą vertina labai gerai, tačiau net 57 proc. vertina gerai ($p < 0,05$) (43 pav.).

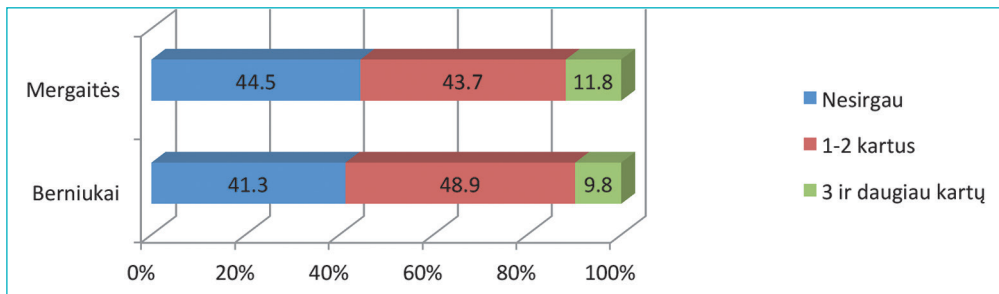
43 pav. Mokinių savo sveikatos vertinimas pagal klases (proc.); * $p < 0,05$

2014 m. tyrimas parodė, kad beveik pusė Rietavo savivaldybės mokinių (46 proc.) per pastaruosius 12 mėnesių dėl ligos lankėsi pas gydytoją 1-2 kartus (2011 m. – 48,4 proc.), 2014 m. nesirgo 43,1 proc. mokinių (2011 m. – 37 proc.) (44 pav.).

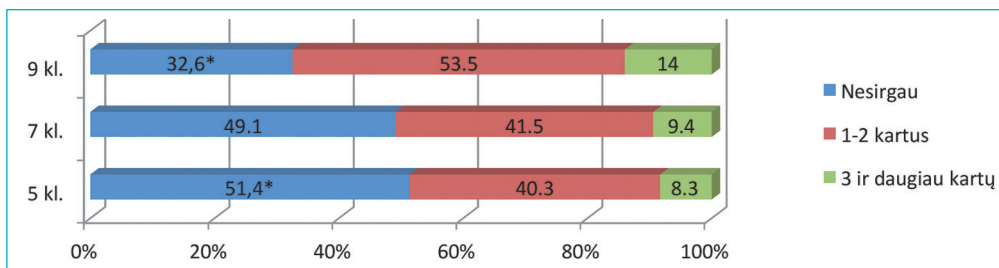
44 pav. Mokinių lankymosi dažnis per pastaruosius 12 mėn. pas gydytoją (proc.)

43,7 proc. mergaičių ir 48,9 proc. berniukų pas gydytoją dėl ligos per pastaruosius 12 mėn. lankėsi 1-2 kartus (45 pav.).

45 pav. Mokinių lankymosi dažnis per pastaruosius 12 mėn. pas gydytoją pagal lytį (proc.)

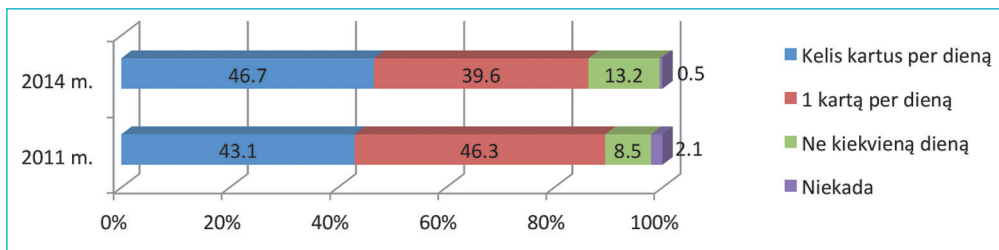
Daugiau penktokų nei devintokų per pastaruosius 12 mėn. nesirgo ir nesilankė pas gydytoją (atitinkamai 51,4 proc. ir 32,6 proc., $p < 0,05$). 40,3 proc. penktokų, 41,5 proc. septintokų ir 53,5 proc. devintokų 2014 m. atlikto tyrimo metu atsakė, kad per pastaruosius 12 mėn. sirgo 1-2 kartus (46 pav.).

46 pav. Mokinių lankymosi dažnis per pastaruosius 12 mėn. pas gydytoją pagal klases (proc.)

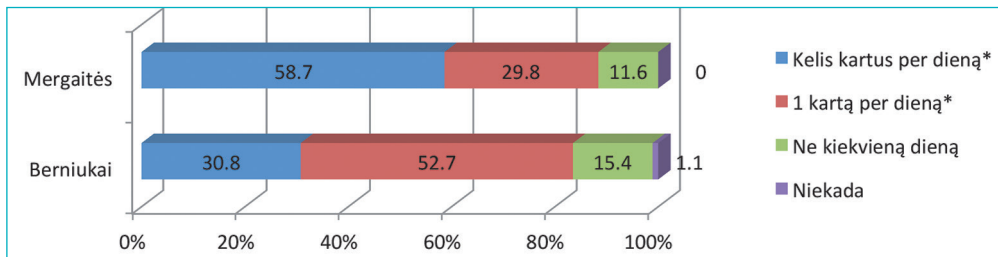
Pasaulio patirtis rodo, kad dantų ligų paplitimą galima ne tik sumažinti, bet ir jo išvengti. Burnos higiena ir dantų švara padeda išsaugoti sveikus dantis. Tačiau, kaip rodo moksliniai tyrimai, daugelis vaikų nereguliariai valo dantis arba jų visai nevalo. Odontologai rekomenduoja valyti dantis mažiausiai du kartus per dieną.

2014 m. Rietavo savivaldybėje 46,7 proc. mokinių atsakė, kad dantis šepetėliu ir pasta valo kelis kartus per dieną (2011 m. – 43,1 proc.). Dantų nesivalė 0,5 proc. mokinių (2011 m. – 2,1 proc.) (47 pav.).

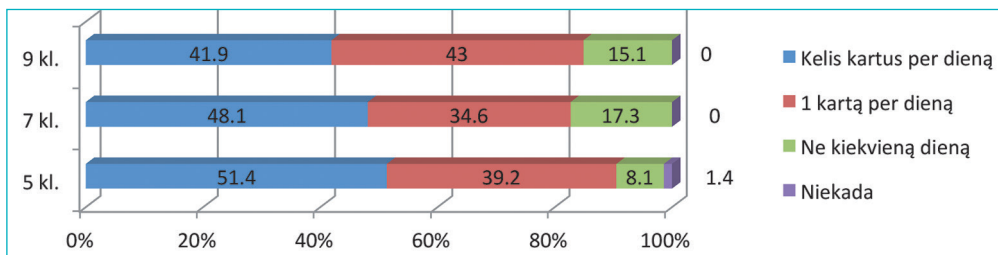
47 pav. Kaip dažnai mokiniai valosi dantis (proc.)

2014 m. atlikti tyrimai, parodė, kad mergaitės dantimis rūpinasi labiau nei berniukai ($p<0,05$). 58,7 proc. mergaičių ir 30,8 proc. berniukų teigė, kad dantis valosi kelis kartus per dieną. Kartais arba visai dantų nevalo 11,6 proc. mergaičių ir 16,5 proc. berniukų (48 pav.).

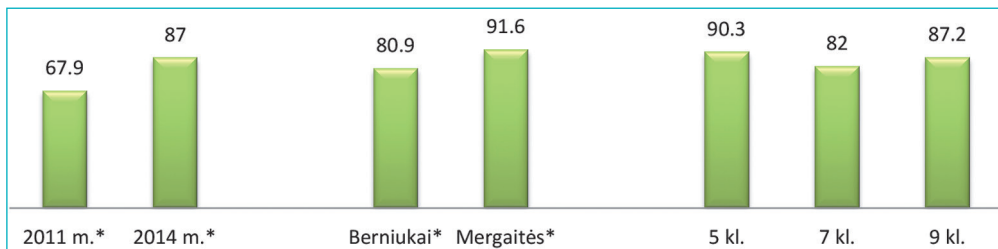
48 pav. Kaip dažnai mokiniai valosi dantis pagal lytį (proc.); * $p<0,05$

2014 m. tyrimo duomenimis, 51,4 proc. penktokų, 48,1 proc. septintokų, 41,9 proc. devintokų dantis per dieną valosi kelis kartus. 1,4 proc. penktokų nurodė, kad niekada nesivalo dantų (49 pav.).

49 pav. Kaip dažnai mokiniai valosi dantis, pagal klases (proc.)

Palyginus 2011 m. ir 2014 m. Rietavo savivaldybės mokinių gyvensenos ir sveikatos tyrimų duomenis, pastebima, kad 2014 m. mokinių pas dantų gydytoją per pastaruosius 12 mėn. apsilankė 19,1 proc. daugiau (atitinkamai 87 proc. ir 67,9 proc., $p<0,05$). Analizuojant tyrimo duomenis pagal lytį, išsiaiškinta, kad daugiau mergaičių nei berniukų per pastaruosius 12 mėn. lankėsi pas dantų ligų gydytoją (atitinkamai 91,6 proc. ir 80,9 proc., $p<0,05$). Pagal klases – 90,3 proc. penktokų, 82 proc. septintokų ir 87,2 proc. devintokų lankėsi pas dantų gydytoją (50 pav.).

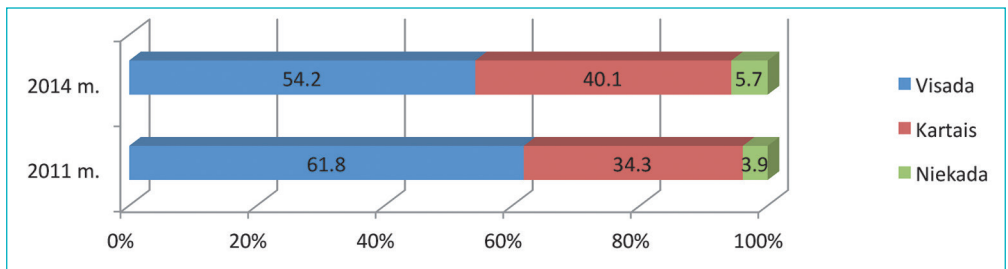
50 pav. Per pastaruosius 12 mėn. lankėsi pas dantų gydytoją pagal metus, lytį, klases (proc.); * $p<0,05$

Statistiškai reikšmingas skirtumas tarp mokinių, nešiojančių akinius, lęšius/ linzes pagal klases – daugiau nešioja vyresnių klasių mokiniai (6,8 proc. penktokų, 21,2 proc. septintokų, 40 proc. devintokų, $p<0,05$).

7. Psichinė Sveikata

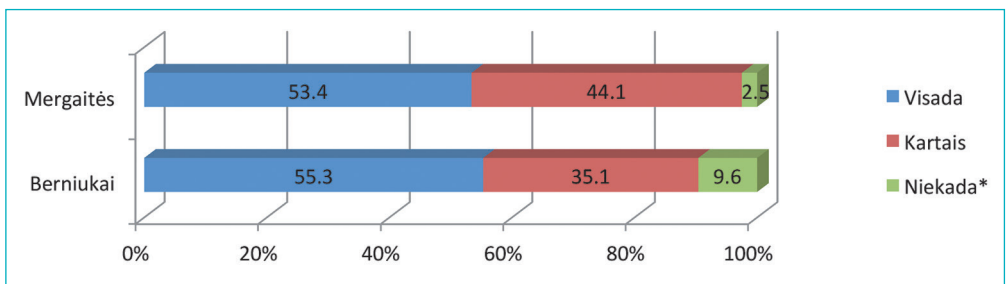
Patyčių mastas Lietuvoje yra katastrofiškai didelis, tarp 40 tiriamų valstybių – Lietuvoje patyčių daugiausia. Kaip įspėja specialistai, šis reiškinys visuomenėje vis dar mišriai suvokiamas ir dažnai suklūstama tik tuomet, kai reikia kovoti su pasekmėmis. Dėl to dažnai kyla sveikatos ir psichologinių sutrikimų, kurie žaloja skriaudžiamąjį, priekabiautoją bei asmenis, kurie nuolat stebi patyčias ir netiesiogiai jose dalyvauja. Neretai suprasti patyčių reiškinį ir užbėgti jam už akių trūksta žinių, kurios lemtų geresnę žmogaus fizinę ir psichinę sveikatą.

2014 m. tyrimo metu, 54,2 proc. mokinių atsakė, kad visada mokykloje jaučiasi saugūs (2011 m. – 61,8 proc.). Kad kartais jaučiasi saugūs, atsakė 40,1 proc. mokinių (2011 m. – 34,3 proc.), niekada – 5,7 proc. (2011 m. – 3,9 proc.) (51 pav.)

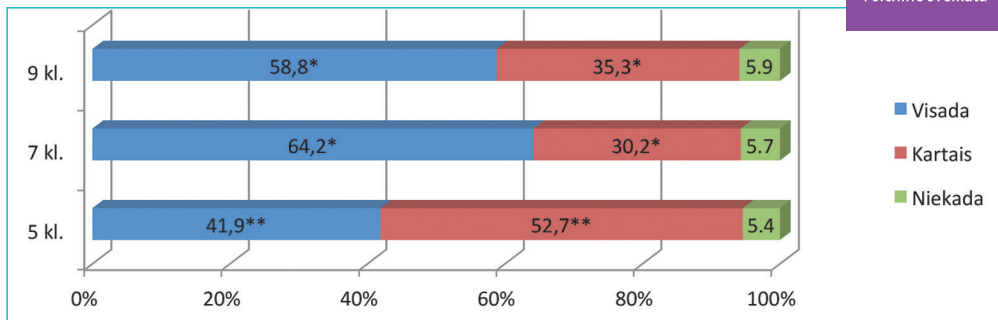
51 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, ar mokykloje jaučiasi saugūs (proc.)

Mergaitės mokykloje jaučiasi saugesnės negu berniukai (visada ir kartais 97,5 proc. ir 90,4 proc., $p < 0,05$) (52 pav.).

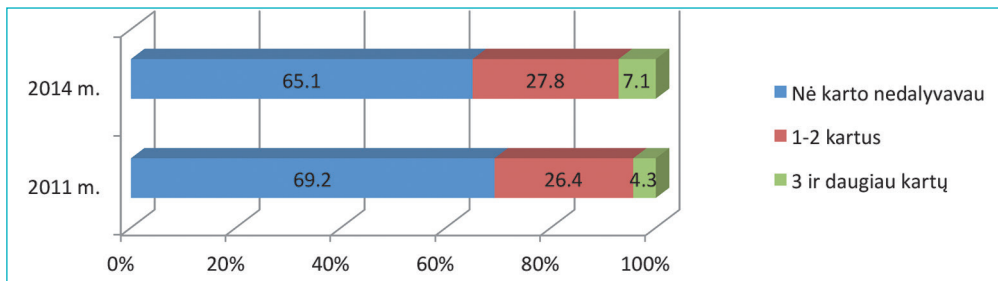
52 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, ar mokykloje jaučiasi saugūs pagal lytį (proc.); * $p < 0,05$

Vyresniųjų klasių mokiniai jaučiasi saugesni negu mažesniųjų klasių ($p < 0,05$). Kad visada mokykloje jaučiasi saugūs, atsakė 64,2 proc. septintų, 58,8 proc. devintų ir 41,9 proc. penktų klasių mokiniai. Niekada mokykloje nesijaučia saugūs 5,4 proc. penktokų, 5,7 proc. septintokų ir 5,9 proc. devintokų (53 pav.).

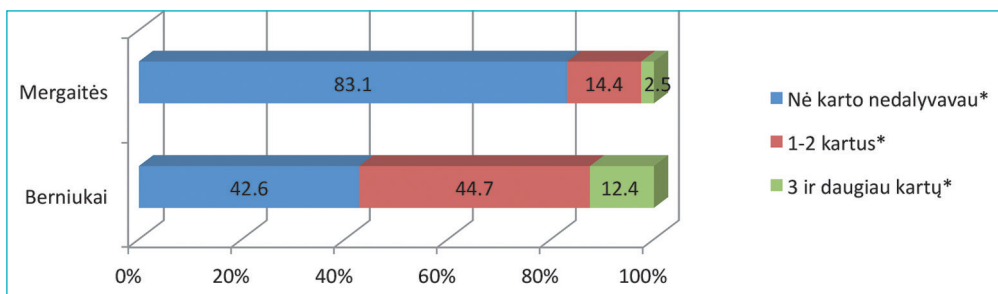
53 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, ar mokykloje jaučiasi saugūs pagal klases (proc.); *p<0,05

2014 m. 65,1 proc. mokinių nė karto nedalyvavo peštynėse, muštynėse (2011 m. – 69,2 proc.). Vieną kartą ir daugiau peštynėse, muštynėse dalyvavo 34,9 proc. Rietavo savivaldybės mokinių (2011 m. – 30,7 proc.) (54 pav.).

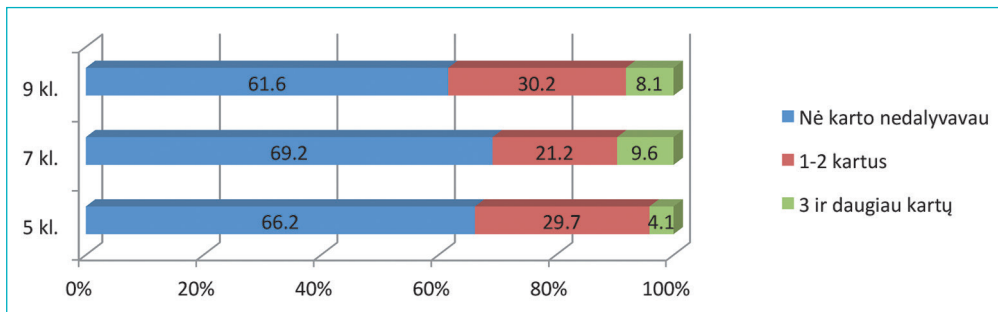
54 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kiek kartų per pastaruosius 12 mėnesių dalyvavo peštynėse, muštynėse (proc.)

Berniukai peštynėse, muštynėse dalyvavo dažniau negu mergaitės (p<0,05). 1-2 kartus per pastaruosius 12 mėnesių susipešė/susimušė 44,7 proc. berniukų ir 14,4 proc. mergaičių, tris ir daugiau kartų – 12,8 proc. berniukų ir 2,5 proc. mergaičių (55 pav.).

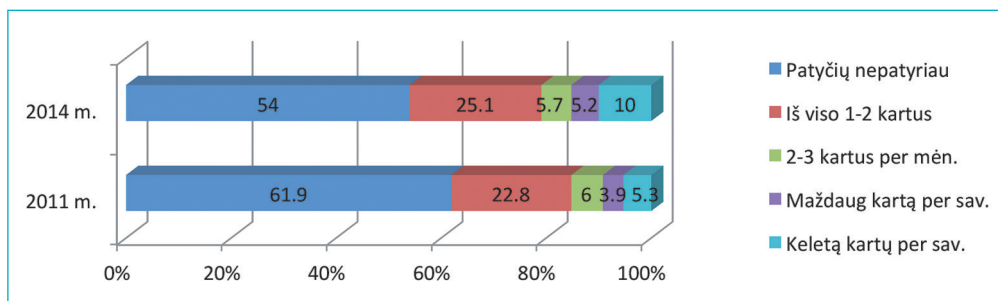
55 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kiek kartų per pastaruosius 12 mėnesių dalyvavo peštynėse, muštynėse pagal lytį (proc.); *p<0,05

Lyginant pagal klases, per pastaruosius 12 mėnesių muštynėse dalyvavo vieną kartą ir daugiau 33,8 proc. penktokų, 30,8 proc. – septintokų ir 38,3 proc. – devintokų (56 pav.).

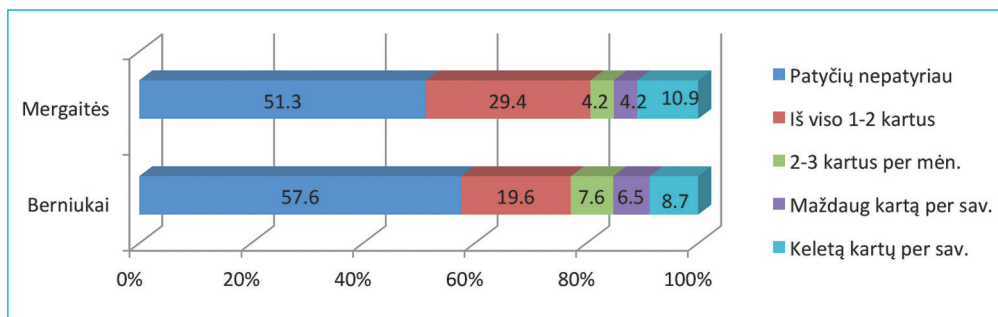
56 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kiek kartų per pastaruosius 12 mėnesių dalyvavo peštynėse, muštynėse, pagal klasę (proc.)

2014 m. tyrimo duomenimis, iš viso 46 proc. (2011 m. – 38 proc.) Rietavo savivaldybės mokinių nurodė, kad mokykloje patiria iš kitų patyčias (iš kurių 10 proc. – keletą kartų per savaitę (2011 m. – 5,3 proc.) (57 pav.).

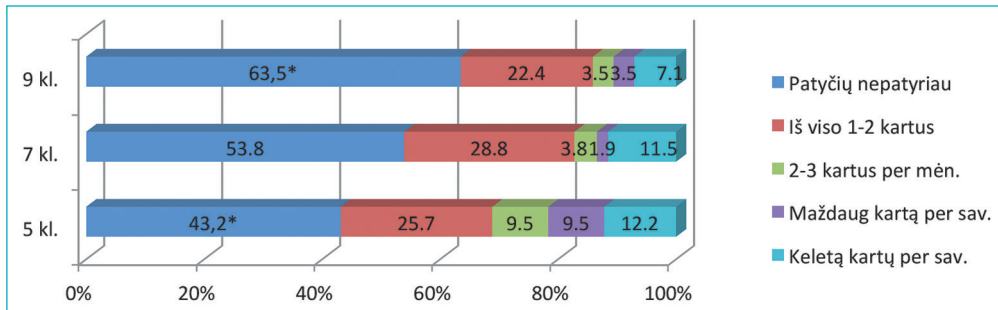
57 pav. . Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kaip dažnai kiti mokiniai tyčiojosi iš jų per pastaruosius 3 mėn. (proc.)

Trečdalis (29,4 proc.) mergaičių ir 19,6 proc. berniukų per pastaruosius 3 mėn. patyčias patyrė 1-2 kartus. Dažniau (kartą ar kelis kartus per savaitę) su jomis susidūrė 15,2 proc. berniukų ir 15,1 proc. mergaičių (58 pav.).

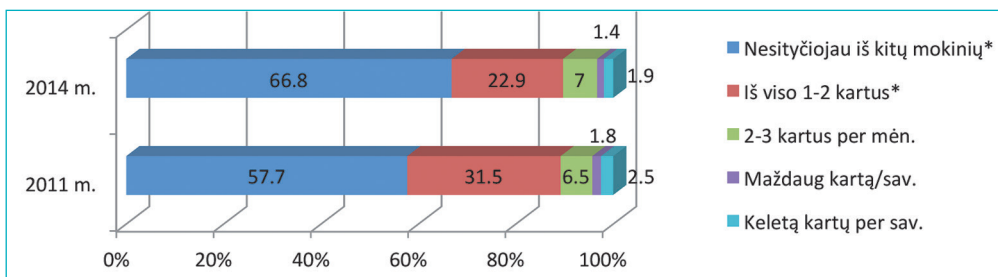
58 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kaip dažnai kiti mokiniai tyčiojosi iš jų per pastaruosius 3 mėn., pagal lytį (proc.)

Dažniau patyčias patiria penktokai negu devintokai ($p < 0,05$). 2014 m. tyrimo duomenimis, patyčių nepatyrė 43,2 proc. penktokų, 53,8 proc. septintokų ir 63,5 proc. devintokų (statistiškai reikšmingas skirtumas tarp penktokų ir devintokų, $p < 0,05$) (59 pav.).

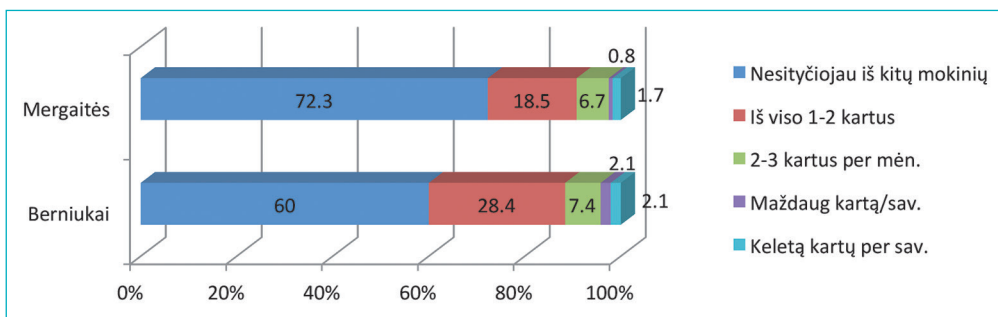
59 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal tai, kaip dažnai kiti mokiniai tyčiojosi iš jų per pastaruosius 3 mėn., pagal klases (proc.); * $p < 0,05$

Sumažėjo mokinių, kurie tyčiojosi patys iš kitų mokinių. 2014 m. tyrimo duomenimis, iš kitų mokinių tyčiojosi trečdalis (33,2 proc.) mokinių (2011 m. – 42,3 proc., $p < 0,05$). Kad 1-2 kartus tyčiojosi, prisipažino 22,9 proc. mokinių (2011 m. – 31,5 proc., $p < 0,05$) (60 pav.).

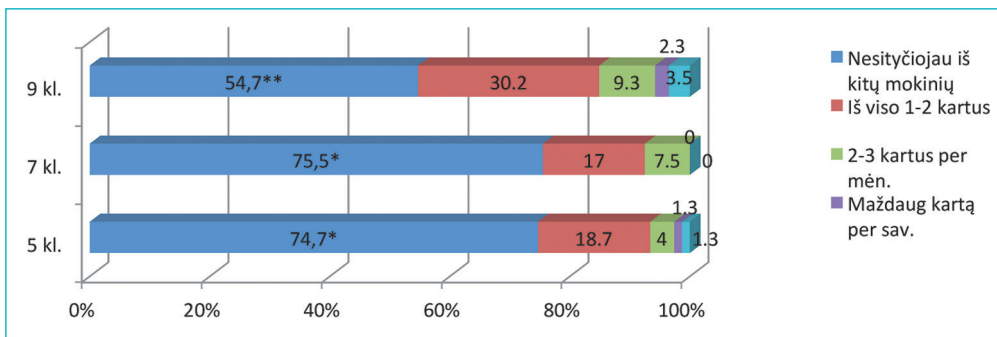
60 pav. Mokinių pasiskirstymas, kaip dažnai jie tyčiojosi iš kitų (proc.); * $p < 0,05$

40 proc. berniukų ir 27,7 proc. mergaičių prisipažino, kad tyčiojosi iš kitų mokinių (61 pav.).

61 pav. Mokinių pasiskirstymas, kaip dažnai jie tyčiojosi iš kitų, pagal lytį (proc.)

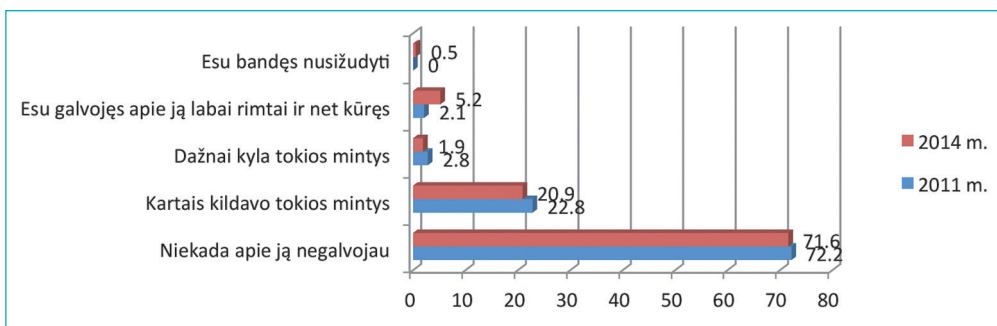
Daugiausiai tyčiojasi devintokai. 2014 m. atlikto tyrimo metu išsiaiškinta, kad iš kitų tyčiojosi 25,3 proc. penktų, 24,5 proc. septintų ir 45,3 proc. devintų klasių mokiniai ($p < 0,05$) (62 pav.).

62 pav. Mokinių pasiskirstymas, kaip dažnai jie tyčiojosi iš kitų, pagal klases (proc.); * $p < 0,05$

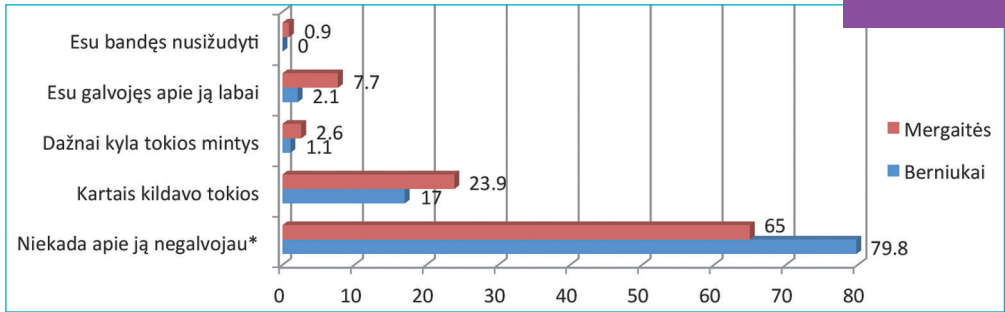
Rietavo savivaldybės mokiniams tyrimo metu buvo užduotas klausimas, kaip jie mano, ar žmogus turi teisę laisvai rinktis – gyventi ar atimti sau gyvybę. 69,4 proc. mokinių (ir tai yra daugiau negu 2011 m. – 60,2 proc., $p < 0,05$), manė, kad žmogus turi teisę pasirinkti gyventi ar mirti (pagal lytį – 68,1 proc. berniukų ir 70,3 proc. mergaičių). Analizuojant mokinių atsakymus pagal klases, 74,3 proc. penktokų, 66 proc. septintokų, 67,1 proc. devintokų teigė, kad žmogus turi teisę į savo gyvybę.

Mintys apie savižudybę – skaudi ir sunki tema, todėl dažnai vengiama apie tai kalbėti. Tačiau apie ją žinoti yra labai svarbu, nes tik taip galima geriau suprasti ir padėti vieni kitiems. 2014 m., kad niekada apie savižudybę nėra pagalvoję, atsakė 71,6 proc. Rietavo savivaldybės mokinių (2011 m. – 72,2 proc.), 5,2 proc. mokinių yra galvoję apie savižudybę labai rimtai ir net kūrę planus kaip tai padaryti (2011 m. – 2,1 proc.) (63 pav.).

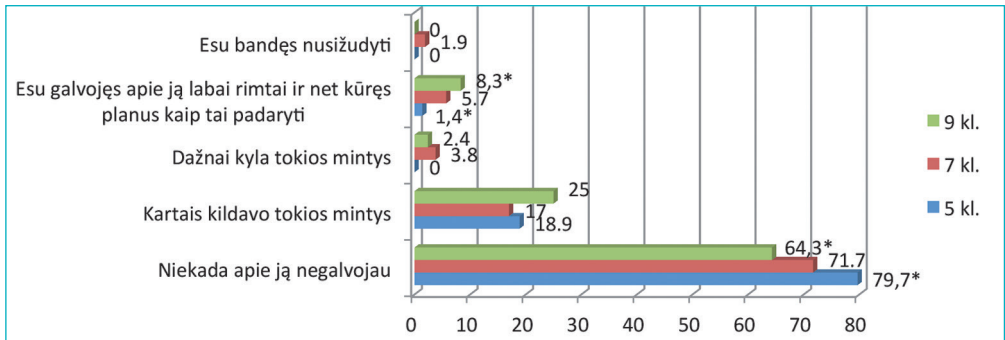
63 pav. Mokinių, pagalvojęs apie savižudybę (proc.)

Tyrimo duomenimis, kūrusių planus apie savižudybę buvo daugiau mergaičių nei berniukų ($p < 0,05$). Apie savižudybę pagalvojo ir yra kūrę planus kaip tai padaryti 35 proc. mergaičių ir 20,2 proc. berniukų ($p < 0,05$) (64 pav.).

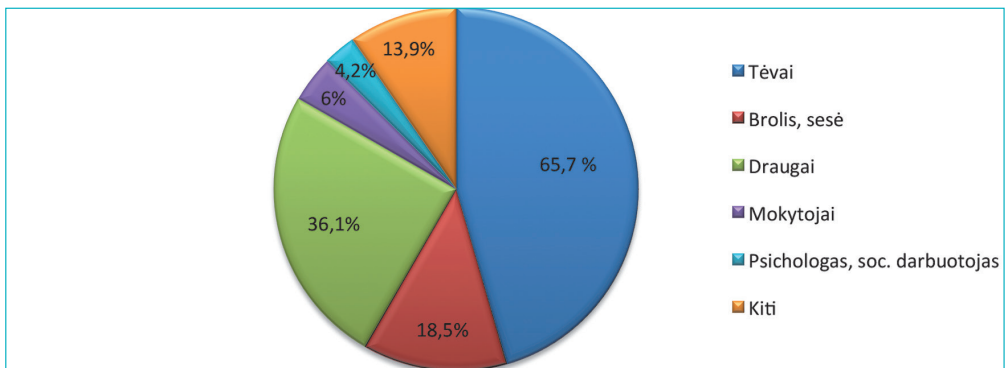
64 pav. Mokinių, pagalvousių apie savižudybę, pasiskirstymas, pagal lytį (proc.); * $p < 0,05$

Devintokų dažniau pagalvojo apie savižudybę ($p < 0,05$). 8,3 proc. devintokų, 5,7 proc. septintokų, 1,4 proc. penktokų yra galvoję apie savižudybę rimtai ir net kūrę planus kaip tai padaryti ($p < 0,05$). 1,9 proc. septintokų yra bandę nusižudyti (65 pav.).

65 pav. Mokinių, pagalvousių apie savižudybę, pasiskirstymas, pagal klases (proc.); * $p < 0,05$

2014 m. tyrime dalyvavę Rietavo savivaldybės mokiniai nurodė, kad kai labai sunku dažniausiai kreipiasi į tėvus – 65,7 proc., trečdalis (36,1 proc.) – į draugus, 18,5 proc. – į brolius, seseris (66 pav.).

66 pav. Mokinių kreipimasis pagalbos iškilus sunkumams (proc.)

IŠVADOS

1. Fizinis aktyvumas

Kas ketvirtas mokinys sportuoja kasdien, kas antras – kelis kartus per savaitę. 2014 m. atlikto Rietavo mokinių gyvensenos tyrimo duomenimis, kasdien sportuojančių mokinių buvo 27 proc. (2011 m. – 26,9 proc.), kelis kartus per savaitę – 47,9 proc. (2011 m. – 46,9). Daugiau kaip vieną valandą per dieną pėsčiomis lauke vaikščiojo 44,4 proc. mokinių (2011 m. – 68,7 proc.). Berniukai fiziškai aktyvesni negu mergaitės (kasdien ar kelis kartus per savaitę mankštinosi, sportavo 84,2 proc. berniukų ir 67,5 proc. mergaičių). Tyrimo metu išsiaiškinta, kad kasdien laisvalaikiu besimankštinančių ir sportuojančių buvo 30,7 proc. penktokų, 31,5 proc. septintokų ir 20,9 proc. devintokų.

2. Mityba

Pastebimi teigiami Rietavo savivaldybės mokinių mitybos įpročių pokyčiai. 2014 m. Rietavo savivaldybėje kasdien pusryčius valgančių mokinių buvo 62,6 proc. Kad kasdien valgo daržoves, atsakė 20,3 proc. mokinių (2011 m. – 15,5 proc.), 3-5 kartus per savaitę – 35,4 proc. mokinių (2011 m. – 32,4). Vaisius ir uogas kasdien valgė

24,5 proc. mokinių (2011 m. – 15,1 proc.), 3-5 kartus per savaitę – 34 proc. mokinių (2011 m. – 25,8). Kasdien pieno produktus vartojo 31,8 proc. mokinių (2011 m. – 30,2 proc.), 3-5 kartus per savaitę – 30,3 proc. (2011 m. – 28,7 proc.) Rietavo savivaldybės mokinių. Kad juodos duo-nos niekada nevalgo, atsakė 29 proc. mokinių (2011 m. – 33,1 proc.). Padaugėjo mokinių valgančių greito maisto produktus nuo 1,4 proc. iki 5,2 proc. Pagal 2014 m. tyrimo metu atliktus svorio matavimus, 17,3 proc. (2011 m. – 20,5 proc.) mokinių svoris per mažas, 8,2 proc. turėjo viršsvorio ir buvo nutukę. Likusieji 74,5 proc. (2011 m. – 74,3 proc.) moksleivių turėjo normalų kūno svorį. Taisyklingą svorį turėjo daugiausiai devintos klasės mokiniai, o per mažą kūno svorį turėjo daugiausiai penktos klasės mokiniai.

3. Žalingi įpročiai

Rūkančių mokinių Rietavo savivaldybėje sumažėjo. Tyrimo metu nustatyta, kad rūkančių kiekvieną dieną, kelis kartus per savaitę, kelis kartus per mėnesį buvo 11,9 proc. mokinių (2011 m. – 16,1 proc.).

Sumažėjo mokinių, vartojančių silpnus alkoholinius gėrimus. 2,3 proc. mokinių (2011 m. – 2,8 proc.) prisipažino, kad stiprius alkoholinius gėrimus vartoja

kasdien ir kelis kartus per savaitę, 4,2 proc. – silpnus alkoholinius gėrimus (2011 m. – 9,1 proc.), kad alų, vyną ir šampaną vartoja kasdien ir kelis kartus per savaitę atsakė 4,7 proc. Rietavo savivaldybės mokinių (2011 m. – 6,3 proc.). Atsižvelgiant į lytį – berniukai daugiau nei mergaitės kelis kartus per savaitę vartojo silpnus alkoholinius gėrimus ir degtinę, kitus stiprius gėrimus.

4. Saugus elgesys

Mokinių, saugiai besielgiančių kelyje, einant pėsčiomis ar važiuojant automobiliu, padaugėjo. 2014 m. beveik pusė (46,7 proc.) Rietavo savivaldybės mokinių visada nešioja atšvaitus tamsiu paros metu (2011 m. – 36,4 proc.), kad niekada prisipažino 11,2 proc. mokinių (2011 m. – 16,1 proc.). 84,5 proc. mokinių (2011 m. – 84,3 proc.) atsakė, kad visada prisitvirtina saugos diržus važiuodami automobiliu ant priekinė sėdynės.

5. Sveikata

Didžioji dalis teigiamai vertina savo sveikatą. 2014 m. tyrimo duomenimis, 78,5 proc. Rietavo savivaldybės mokinių gerai arba labai gerai vertina savo sveikatą (2011 m. – 79,7 proc.). Labai gerai savo sveikatą įvertino 28,1 proc. mergaičių ir 36,6 proc. berniukų. Mažesnė devintokų dalis, lyginant su kitomis klasėmis, savo sveikatą vertina labai gerai, tačiau net 57 proc. vertino gerai. Paklausus mokinių apie dantų valymą, 46,7 proc. atsakė, kad dantis šepetėliu ir danų pasta valo kelis kartus per dieną (2011 m. – 43,1 proc.).

6. Psichinė sveikata

Patyčios išlieka labai svarbi problema. 2014 m. 46 proc. Rietavo savivaldybės mokinių nurodė, kad mokykloje patiria iš kitų patyčias (2011 m. 38,1 proc.), o kad iš kitų mokinių patys tyčiojosi, prisipažino 33,2 proc. mokinių – mažiau nei 2011 m. (42,3 proc.). 5,2 proc. mokinių yra galvoję apie savižudybę labai rimtai ir net kūrę planus (2011 m. – 2,1 proc.). Daugiau mergaičių nei berniukų pagalvojo apie savižudybę ir net kūrė planus kaip tai padaryti.

